

ШЕ CROSS THE BORDERER

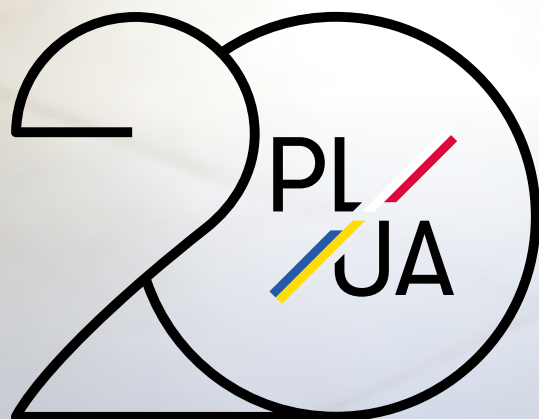
едусја/видання 2023

Interreg

Co-funded by
the European Union

NEXT Poland – Ukraine

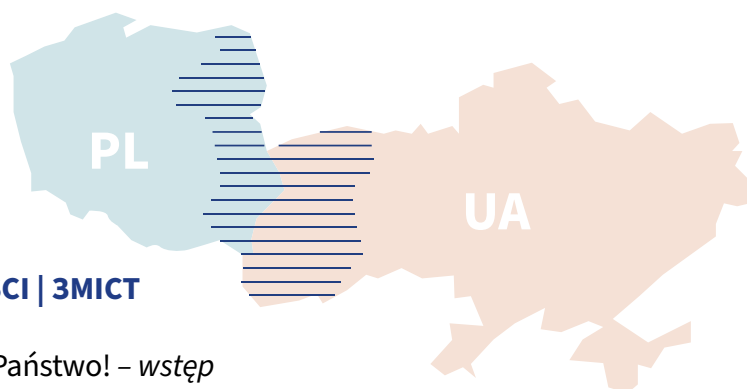
ŁAT RAZEM РОКІВ РАЗОМ

DOKONANO WIELE
DOBREGO

ЗРОБЛЕНО БАГАТО
ДОБРОГО

WSPÓLNA RADOŚĆ
20-LECIA

РАДІЄМО РАЗОМ
– СВЯТКУЄМО 20-РІЧЧЯ

SPIS TREŚCI | ЗМІСТ

Szanowni Państwo! – wstęp
Шановні пані та панове! – вступ

20 LAT RAZEM | 20 ROKIV RAZOM

Dokonano wiele dobrego | Зроблено багато доброго
wywiad z Wasylem Zwaryczem, Ambasadorem Ukrainy w Polsce
інтерв'ю з Василем Зваричем, Послом України в Польщі
20 lat to... | 20 років це...
Wspólna radość 20-lecia | Радіємо разом – святкуємо 20-річчя

W PROGRAMIE | У ПРОГРАМІ

W ogniu wyzwań | У полум'ї викликів
Pierwszy nabór w liczbach | Перший конкурс у цифрах

PROMOCJA PROGRAMU | ПРОМОЦІЯ ПРОГРАМИ

O owocach projektów | Про результати проектів
Pióro, mikrofon i ekran, czyli projekty okiem dziennikarza
Ручка, мікрофон та екран, або проекти очима журналістів
Face to face
To były niezapomniane dni... – Finał Kampanii Edukacyjnej
Це були незабутні дні... – Фінал Освітньої кампанії

PORTRETY REGIONÓW | ПОРТРЕТИ РЕГІОНІВ

Obwód Zakarpacki – Kraina blisko stońca
Закарпатська Область – Земля, близька до сонця
Województwo podkarpackie – Przestrzeń otwarta
Підкарпатське Воєводство – Відкритий простір

KALEJDOSKOP | КАЛЕЙДОСКОП

Historie z projektów | Історії з проектів
Muzyka łączy kultury i pokolenia
Музика, що єднає культури і покоління
To nie tylko projekt, to moje życie...
Це не просто проєкт, це моє життя...
Labirynty – łamigłówka
Лабіринти – головоломка

20 LAT RAZEM | 20 ROKIV RAZOM

Potencjał ukraińsko-polskiej współpracy transgranicznej jest ogromny...

Потенціал українсько-польського транскордонного співробітництва є колосальним....

strona | сторінка 4

W PROGRAMIE | У ПРОГРАМІ

Droga tworzy się pod nogami tych, którzy nią podążają...

Дорога виникає під ногами того, хто йде...

strona | сторінка 10

PROMOCJA PROGRAMU | ПРОМОЦІЯ ПРОГРАМИ

Nie do przecenienia jest możliwość obserwacji efektów rozwoju obszarów turystycznych i zaangażowania w ten proces społeczności lokalnych.

Неможливо переоцінити можливість побачити результати роботи з розвитку туристичних територій та залучення місцевих громад до цього процесу.

strona | сторінка 22

KALEJDOSKOP | КАЛЕЙДОСКОП

Ten pierwszy kontakt przekonał nas całkowicie do ludzi z Ukrainy...

Цей перший контакт повністю сформував наше уявлення про українців...

strona | сторінка 44

KALEJDOSKOP | КАЛЕЙДОСКОП

Obiecałam, że jeśli wszystko pójdzie dobrze, poświęcę swoje życie opiece nad podobnymi dziećmi...

Я пообіцяла, що, якщо все пройде успішно, присвячу своє життя таким, як мої діти...

strona | сторінка 47

Szanowni Państwo!

Шановні пані та панове!

Znamienny jest fakt, że w roku, w którym Komisja Europejska rekomenduje rozpoczęcie negocjacji akcesyjnych z Ukrainą, my wspólnie obchodzimy pod unijną flagą 20-lecie polsko-ukraińskiej współpracy transgranicznej. Jedność, solidarność i harmonia połączyły oba kraje jak nigdy przedtem i mamy nadzieję, że nasz Program także odgrywa ważną rolę w tej integracji. Nasi beneficjenci mają do czynienia na co dzień z wyzwaniem natury prawnej czy logistycznej realizując działania po obu stronach granicy. Jednocześnie spotykamy się z postulatami, aby Program obejmował większe obszary obu krajów. Ogromny potencjał współpracy widoczny jest zresztą znów w samej ilości złożonych wniosków w 1. naborze w ramach Interreg NEXT Polska – Ukraina. Mamy nadzieję, że Komitet Monitorujący znajdzie porozumienie i przyzna dofinansowanie projektom o najwyższej wartości dodanej dla obszaru wsparcia. Nie możemy się już doczekać, aby przywitać nowych beneficjentów i rozpocząć kolejny rozdział naszego Programu. W imieniu Instytucji Zarządzającej oraz Wspólnego Sekretariatu chciałbym serdecznie podziękować wszystkim instytucjom i osobom, które tworzyły i dalej tworzą coraz silniejsze międzyregionalne więzi. To był trudny rok, przedłużenie poprzedniego, a jednocześnie wdrażanie nowego Programu. To z kolei nic w porównaniu z życiem przy dźwiękach ciągłych alarmów bombowych. Obyśmy jak najszybciej mogli powrócić do radosnych spotkań i nie martwić się o bezpieczne jutro.

Andrzej Stodki

Kierownik Wspólnego Sekretariatu
Program Interreg NEXT Polska – Ukraina 2021-2027

Символічним є те, що в рік, коли Європейська комісія рекомендує почати переговори про вступ України до ЄС, ми разом під прапором ЄС святкуємо 20-річчя польсько-українського транскордонного співробітництва. Єдність, солідарність і злагода як ніколи об'єднали обидві країни і ми сподіваємося, що наша Програма також відіграватиме важливу роль в інтеграційних процесах. Наші бенефіціари щодня вирішують проблеми логістичного та правового характеру, працюючи над реалізацією спільних проєктів по обидва боки кордону. Водночас ми чуємо вимоги про те, щоб Програма охоплювала більше територій обох країн. Величезний потенціал співпраці, зрештою, помітний у величезній кількості заявок, поданих на 1-й конкурс у рамках Interreg NEXT Польща – Україна. Сподіваємося, що Моніторинговий комітет дійде згоди та надасть фінансування проєктам із найбільшою доданою вартістю для території підтримки. Ми не можемо дочекатися того моменту, коли привітаємо нових бенефіціарів і розпочнемо наступний розділ нашої Програми. Від імені Органу управління та Спільного секретаріату я хотів би подякувати всім установам і особам, які створювали і продовжують налагоджувати дедалі міцніші міжрегіональні зв'язки. Це був важкий рік, що завершував попередню Програму і водночас відкривав нову. При цьому частина з нас жила і працювала під звуки постійних повітряних тривог. Сподіваємось, що незабаром всі разом святкуватимемо перемогу над російською агресією та зможемо якнайшвидше повернутись до радісних зустрічей і не хвилюватись про завтрашній день.

Андрей Слудкий,

Керівник Спільного секретаріату
Програми Interreg NEXT Польща – Україна 2021-2027

Dokonano wiele dobrego

Зроблено багато доброго

*Wywiad z Wasylem Zwaryczem
Ambasadorem Ukrainy w RP*

*Інтерв'ю з Василем Зваричем,
послом України в Республіці Польща*

The CROSSBORDERER: Obchodzimy 20. rocznicę polsko-ukraińskiej współpracy transgranicznej przy wsparciu UE. To 4 programy współpracy transgranicznej, setki spotkań i decyzji, ale przede wszystkim wspólnych projektów, które służą wschodniej Polsce i zachodniej Ukrainie. Czy mógłby Pan podsumować ten okres z własnej perspektywy? Jak procesy wspierały realizację tych programów, co było dla Pana wyjątkowe w tym okresie?

WASYL ZWARYCZ: Współpraca transgraniczna jest ważnym narzędziem rozwoju pogranicza, podnoszenia jego konkurencyjności, tworzenia ośrodków wzrostu i ważnym elementem procesu integracji europejskiej. Program dowiódł, że jest skutecznym mechanizmem rozwoju tej współpracy. Dzięki wspólnym projektom dokonano wiele dobrego na rzecz pogranicza polsko-ukraińskiego. Ze środków UE dofinansowano modernizację i budowę dróg i przejść granicznych, bezpieczeństwo mieszkańców, dostęp do czystego środowiska i wody, budowę i wyposażenie szpitali, zwiększono

The CROSSBORDERER:

Ми святкуємо 20-ту річницю українсько-польського транскордонного співробітництва за підтримки ЄС. Це 4 програмні періоди транскордонного співробітництва, сотні зустрічей і рішень, але, перш за все, спільні проекти, які служать Західній Україні та Східній Польщі. Чи могли б Ви підвести підсумки цього періоду з власної точки зору? Як процеси сприяли реалізації цих програм? Що було для вас унікальним у цей період?

ВАСИЛЬ ЗВАРИЧ: Транскордонне співробітництво є важливим інструментом розвитку прикордоння, підвищення його конкурентоспроможності, створення центрів зростання та важливим елементом євроінтеграційного процесу. Програма виявилася ефективним механізмом розвитку цієї співпраці. Завдяки спільним проектам було досягнуто багато хорошого для українсько-польського прикордоння. За кошти ЄС було профінансовано модернізацію та будівництво доріг і пунктів пропуску, безпеку мешканців, доступ до чистого довкілля та води, будівництво та обладнання лікарень, збільшено туристичний потенціал, мешканці встановили добросусідські відносини. Реалізація цих проектів сприяла не лише покращенню якості їхнього життя, а й мала потужний транскордонний вплив на розвиток двосторонньої співпраці. Я радий, що попри призупинення співпраці з Білоруссю, Україні та Польщі вдалося узгодити зміст документів у двосторонньому порядку та затвердити програму Interreg NEXT Польща-Україна 2021-2027. У цьому контексті хочу підкреслити, що реалізація проектів транскордонного співробітництва є важливою

potencjał turystyczny, a mieszkańcy nawiązali dobre relacje. Realizacja tych projektów nie tylko przyczyniła się do poprawy jakości ich życia, ale także miała silny wpływ transgraniczny na rozwój dwustronnej współpracy.

Cieszę mnie, że mimo zawieszenia współpracy z Białorusią, Ukrainie i Polsce udało się uzgodnić treść dokumentów w formule dwustronnej i zatwierdzić Program Interreg NEXT Polska – Ukraina 2021-2027. W tym kontekście chcę podkreślić, że realizacja projektów współpracy transgranicznej jest ważna nie tylko dla Ukrainy, ale także dla całej Europy. Nadal istnieje szereg problemów ogólnoeuropejskich, które należy wspólnie rozwiązać: nielegalna migracja, ekologia, korupcja, problemy z zewnętrzną granicą UE i in. Jednak przy dobrej organizacji współpracy można osiągnąć liczne korzyści w wielu dziedzinach: rozwoju gospodarki i infrastruktury, samorządu terytorialnego, kultury, turystyki itp. Realizacja Programu stwarza także możliwość współpracy z lokalnymi władzami, a także społecznościami rozdzielonymi granicą. To prosta relacja i komunikacja, która pozwala usunąć wszelkie pytania. I niech wspólnoty i zwykli obywatele nadal żyją w przyjaźni i harmonii.

Biorąc to pod uwagę, bardzo doceniamy długoterminowy wkład Programu w rozwój współpracy transgranicznej, wspieraliśmy i nadal wspieramy jego koncepcje. Ambasada była aktywnym uczestnikiem wielu wydarzeń organizowanych przez Program i w ramach swych kompetencji udzielała pomocy regionom Ukrainy w realizacji projektów.

Jakie są Pana zdaniem największe osiągnięcia Programu i współpracy, którą wspiera?

A z drugiej strony, co można poprawić, gdzie można wzmocnić współpracę?

O osiągnięciach już wspominałem. Skoncentruję się na tym, gdzie moim zdaniem należy skierować więcej wysiłków.

Potencjał ukraińsko-polskiej współpracy transgranicznej jest ogromny. Należy jednak stwierdzić, że przez ostatnie 20 lat nie był w pełni wykorzystany. Przed nami kolejny Program i powinniśmy wykorzystać tę szansę do realizacji projektów odpowiadających przede wszystkim na obecne wyzwania, związane pełnowymiarową agresją zbrojną Rosji na Ukrainę, zwłaszcza te przygraniczne. Należy do nich: duża liczba

nie лише для України, а й для всієї Європи. Все ще існує низка загальноєвропейських проблем, які потрібно вирішувати разом: нелегальна міграція, екологія, корупція, проблеми із зовнішнім кордоном ЄС тощо. Проте, за гарної організації співпраці, можна досягти численних переваг у багатьох сферах: розвитку економіки та інфраструктури, місцевого самоврядування, культури, туризму та ін. Реалізація Програми створює додаткові можливості для співпраці з місцевою владою та спільнотами, що розділені кордонами. Це невимушені контакти та спілкування, які знімають будь-які питання та сприяють тому, що громади та пересічні мешканці надалі живуть у дружбі та злагоді. Враховуючи це, ми високо цінуємо довгостроковий внесок Програми у розвиток транскордонного співробітництва, підтримували і продовжуємо підтримувати її концепцію. Посольство було активним учасником багатьох заходів, організованих Програмою, та в межах своєї компетенції надало допомогу регіонам України у реалізації проєктів.

На вашу думку, які найбільші досягнення Програми та співробітництва, яке вона підтримує? З іншого боку, що можна покращити, де посилити співпрацю?

Я вже згадував про досягнення. Зосереджусь на тому, куди, на мій погляд, слід спрямувати більше зусиль.

Потенціал українсько-польського транскордонного співробітництва величезний. Проте слід зазначити, що за останні 20 років він не був використаний повністю. Попереду у нас нова Програма і ми маємо використати цю можливість для реалізації проєктів, які відповідають, насамперед, актуальним викликам, пов'язаним з повномасштабною збройною агресією Росії проти України, особливо тим, що стосуються кордону. Серед них: велика кількість переселенців, необхідність модернізації госпіталів для поранених військових і мирних жителів, фізична та психічна реабілітація людей, захист і розвиток дітей та молоді тощо.

Через повномасштабну російську агресію багато підприємств було переміщено

przesiedleńców, konieczność modernizacji szpitali dla rannych żołnierzy i ludności cywilnej, rehabilitacja fizyczna i psychiczna ludzi, ochrona i rozwój dzieci i młodzieży itp.

W wyniku trwającej agresji rosyjskiej, wiele przedsiębiorstw zostało przeniesionych do zachodnich obwodów Ukrainy. Rodzi to potrzebę poprawy infrastruktury, rozwoju potencjału gospodarczego i inwestycyjnego regionu, odbudowy i remontów elektrowni oraz infrastruktury żywiowej. W procesach rozwojowych ważną rolę odgrywa wprowadzanie innowacji, poprawa jakości kapitału ludzkiego, współpraca naukowo-badawcza i transfer jej efektów do sektora przedsiębiorczości. Nie mniej istotna jest realizacja mikroprojektów służących poprawie relacji dobrosąsiedzkich i przewyżczeniu różnic kulturowych. Wspólne dziedzictwo historyczne i kulturowe Wspólnoty Trzech Narodów oraz atrakcyjność kultury polskiej i ukraińskiej stanowią ogromny, ale nie w pełni wykorzystany potencjał kształtowania pozytywnego wizerunku Ukrainy i Polski.

Bolączką peryferyjnych regionów przygranicznych jest często niska jakość życia mieszkańców: trudne warunki materialne, utrudniony dostęp do rynku pracy, słaba infrastruktura społeczna, niska jakość środowiska naturalnego. Koniecznym więc działaniem o charakterze transgranicznym jest wdrażanie wspólnych działań na rzecz ochrony ekosystemów.

Ambasada odpowiada nie tylko za stosunki dyplomatyczne, ale także wspiera rozwiązywanie konkretnych problemów. Czy są jakieś szczególne cechy Programu Polska-Ukraina, które czynią go wyjątkowym narzędziem do prowadzenia szerszej polityki rozwoju współpracy dwustronnej, nie tylko przygranicznej?

Taką cechą jest realizacja dużych projektów infrastrukturalnych na samej granicy, która stanowi dziś istotną barierę w rozwoju nie tylko współpracy transgranicznej, ale także międzypaństwowej.

I powinniśmy to wspólnie pokonać, bo granica powinna łączyć, a nie dzielić.

Ukraina ma duży potencjał tranzytowy, położona jest na skrzyżowaniu głównych szlaków komunikacyjnych, przez niemal wszystkie regiony przebiegają międzynarodowe korytarze transportowe. Terytoria znajdujące się w strefach ich wpływów otrzymują dodatkowy impuls wzrostu

w zachodni obszarach Ukrainy. Це породжує потребу у покращенні інфраструктури, розвитку економічного та інвестиційного потенціалу регіону, відбудові та реконструкції електростанцій та житлової інфраструктури.

Важливу роль у процесах розвитку відіграють впровадження інновацій, підвищення якості людського капіталу, науково-дослідна співпраця та передача її результатів до сектора підприємництва. Не менш важливою є реалізація мікропроектів, спрямованих на покращення добросусідських відносин та подолання культурних відмінностей. Спільна історико-культурна спадщина Речі Посполитої Трьох Народів, привабливість польської та української культур становлять величезний, але не повністю використаний, потенціал для формування позитивного іміджу України та Польщі.

Проблемою периферійних прикордонних регіонів часто є низька якість життя їхніх мешканців: важкі фінансові умови, ускладнений доступ до ринку праці, погана соціальна інфраструктура, низька якість природного середовища. Тому транскордонною необхідністю є здійснення спільних заходів щодо захисту екосистем.

Посольство відповідає не тільки за дипломатичні відносини, але й підтримує вирішення конкретних проблем. Чи є якісь особливості Програми Польща-Україна, які роблять її унікальним інструментом для проведення ширшої політики розвитку двосторонньої співпраці, а не лише транскордонної?

Однією з таких особливостей є реалізація великих інфраструктурних проектів на самому кордоні, що сьогодні є суттєвим бар'єром для розвитку не лише транскордонного, а й міждержавного співробітництва. І долати його треба разом, бо кордон має об'єднувати, а не роз'єднувати.

Україна має великий транзитний потенціал - вона розташована на перехресті основних шляхів, майже через усі регіони проходять міжнародні транспортні коридори.

Території, що знаходяться в зонах їхнього впливу, отримують додатковий імпульс для економічного зростання.

gospodarczego.

Jednym z głównych problemów utrudniających współpracę gospodarczą i transgraniczną jest niewystarczający poziom rozwoju infrastruktury granicznej, co znacznie komplikuje swobodny przepływ osób i towarów. Niska przepustowość granicy wymaga podwojenia liczby przejść granicznych i lepszego wykorzystania potencjału transportu kolejowego. Dlatego priorytetem jest realizacja projektów usprawniających przekraczanie granicy, wspierających budowę i modernizację istniejących przejść, optymalizację procedur odpraw oraz poprawę ich warunków. Konieczny jest także rozwój sieci dróg prowadzących do przejść granicznych.

Komisja Europejska zaleciła otwarcie negocjacji akcesyjnych z Ukrainą. Czy Program Interreg NEXT i jego poprzednicy może odgrywać rolę w zbliżeniu regionów ukraińskich do unijnej rodziny?

Doświadczenia nowej polityki regionalnej UE w zakresie jednoczenia krajów i regionów, rozwoju problematycznych terytoriów i zwiększania ich konkurencyjności oraz ożywiania współpracy transgranicznej są ważne dla Ukrainy, która z jednej strony stanęła przed wyzwaniem prowadzenia wojny z Rosją i zwalczania jej wyniszczającego wpływu na gospodarkę i infrastrukturę, a z drugiej strony w takich warunkach uzyskała status kandydata do członkostwa w UE.

Wzmocnienie stosunków dobrosąsiedzkich i współpracy transgranicznej są dla Ukrainy szczególnie istotne w warunkach aktualnych wyzwań. To jedno ze skutecznych narzędzi pogłębiania relacji dla realizacji zadań rozwoju lokalnego i regionalnego, wspierania wzrostu gospodarczego, stymulowania i wdrażania innowacji. Przyspiesza proces podnoszenia poziomu życia mieszkańców Ukrainy do krajów unijnych oraz integracji na poziomie regionalnym.

Jestem więc przekonany, że Program może stać się skutecznym narzędziem wspierania Ukrainy w realizacji i rozwoju wspomnianych kierunków.

Однією з головних проблем, що перешкоджають економічному та транскордонному співробітництву, є недостатній рівень розвитку прикордонної інфраструктури, що значно ускладнює вільне пересування людей і товарів. Низька пропускна спроможність кордону потребує подвоєння кількості пунктів пропуску та кращого використання потенціалу залізничного транспорту. Тому пріоритетом є реалізація проєктів, які покращують перетин кордону, підтримують будівництво та модернізацію існуючих пунктів пропуску, оптимізують процедури митного оформлення та покращують їхні умови. Також необхідно розвивати мережу доріг, що ведуть до прикордонних переходів.

Єврокомісія рекомендувала розпочати переговори про вступ України до ЄС. Чи може програма Interreg NEXT та її попередні періоди зіграти роль у наближенні українських регіонів до родини ЄС?

Досвід нової регіональної політики ЄС щодо об'єднання країн і регіонів, розвитку проблемних територій та підвищення їхньої конкурентоспроможності, пожвавлення транскордонного співробітництва є важливим для України, яка, з одного боку, зіткнулася з викликом ведення війни з Росією та подоланням руйнівного впливу на економіку та інфраструктуру, а з іншого - в таких умовах вона отримала статус кандидата на членство в ЄС. Зміцнення добросусідських відносин і транскордонного співробітництва є особливо важливими для України в умовах сучасних викликів. Це один із ефективних інструментів поглиблення відносин для реалізації завдань місцевого та регіонального розвитку, підтримки економічного зростання, стимулювання та впровадження інновацій. Це прискорює процес підвищення рівня життя громадян України до країн ЄС та інтеграції на регіональному рівні. Тому я переконаний, що Програма може стати дієвим інструментом підтримки України в реалізації та розвитку зазначених напрямів.

20 lat to... років це...

zrealizowanych projektów

prawie
майже

450

проєктів впроваджено

Projekty | Проєкти

miliarda euro

prawie
майже

0,5

млрд. євро

(budżet 3 programów:
2004-2006, 2007-2013,
2014-2020)

(бюджет на 3 програми:
2004-2006, 2007-2013,
2014-2020)

Budżet | Бюджет

zaangażowanych podmiotów – partnerów
i interesariuszy z Polski i Ukrainy

około
близько

1000

залучених організацій - партнерів
та зацікавлених сторін
з Польщі та України

Instytucje i organizacje
Установи та організації

Trasy turystyczne Туристичні маршрути

szlaków pieszych, rowerowych i wodnych
stworzonych i/lub oznakowanych

ponad
понад

3000 km
км

пішохідних, велосипедних та водних
шляхів створено та/або промарковано

Drogi | Дороги

dróg przebudowanych i zmodernizowanych
oraz nowo wybudowanych

około
близько

350 km
км

доріг відремонтовано, модернізовано
та збудовано

Ratownictwo Допомога

ponad
понад

300

pojazdów związanych z bezpieczeństwem
(strażackich, ratowniczych, policyjnych)

транспортних засобів, пов'язаних
з безпекою (пожежні, рятувальні,
поліцейські)

ponad
понад

600

sztuk specjalistycznego sprzętu
ratowniczego i drogowego

одиниць спеціальної рятувальної
та придорожньої техніки

ponad
понад

2000

zestawów sprzętu medycznego

комплектів медичного обладнання

... i setki innych działań, dokonań i wydarzeń
oraz niezliczona ilość ludzkich relacji, doświadczeń
i pozytywnych emocji. Dziękujemy i gratulujemy wszystkim
zaangażowanym ludziom, instytucjom i organizacjom!

... та сотні інших заходів, досягнень і подій,
а також величезна кількість особистих контактів,
здобутків та позитивних емоцій. Дякуємо та вітаємо
всіх причетних осіб, а також установи та організації!

Wspólna radość 20-lecia

20-lecie Programu i polsko-ukraińskiej współpracy transgranicznej w jego ramach postanowiliśmy uczcić 20 wydarzeniami prezentującymi owoce wspólnych projektów. Dziesięć z nich odbyło się w Polsce, dziesięć w Ukrainie, a łącznie wzięło w nich udział prawie 10 tysięcy osób!

Największym, otwierającym jubileuszowy cykl wydarzeniem było spotkanie w Przemyślu i Krasiczynie połączone z otwarciem Programu Interreg NEXT Polska – Ukraina i ogłoszeniem pierwszego naboru projektów. Wzięli w nim udział przedstawiciele Komisji Europejskiej, Instytucji Zarządzającej oraz ukraińskiej Instytucji Krajowej, polskich i ukraińskich samorządów, organizacji pozarządowych i administracji, a także przedstawiciele beneficjentów, którzy od dwudziestu lat inicjują i z sukcesem realizują wspólne projekty na pograniczu polsko-ukraińskim.

– Wiemy, jak ważna jest współpraca po to, aby budować dobre projekty, projekty wzajemnie się uzupełniające, które dają nie tylko poczucie bezpieczeństwa, ale projekty, które rozwijają nasze regiony, w których na co dzień żyjemy – w mowie powitalnej zwróciła uwagę na znaczenie współpracy wiceminister funduszy i polityki regionalnej Małgorzata Jarosińska-Jedynak.

Natomiast Yana Romaniuk z ukraińskiej Instytucji Krajowej (Sekretariatu Gabinetu Ministrów Ukrainy) tak skomentowała uruchomienie I naboru wniosków: – Droga tworzy się pod nogami tych, którzy nią podążają. Przed nami

otwiera się nowa droga – pierwszy nabór wniosków w Programie Interreg NEXT Polska – Ukraina 2021-2027. Chcę życzyć Państwu pięknego startu i owocnej współpracy.

– Myślę, że to jest wyjątkowy Program, w którym partnerzy i władze ukraińskie mogą zdobyć doświadczenie, jeśli chodzi o Europejską Politykę Spójności – powiedział przedstawiciel Komisji Europejskiej Jozef Michalek.

Uczestnicy każdej z 20 imprez mieli okazję poznać nie tylko Program, ale przede wszystkim doświadczenia i efekty dofinansowanych przezeń transgranicznych projektów: odwiedzić centra nauki i kultury, jednostki Państwowej i Ochotniczej Straży Pożarnej, przyjrzeć się działaniom ratowników GOPR, wypróbować zakupiony sprzęt, zwiedzić odnowione zabytki i nowoczesne schronisko dla zwierząt, a także wziąć udział w wielu ciekawych warsztatach, w zabawie w „Koło Fortuny” i posłuchać muzyki w transgranicznym wykonaniu. W ten sposób przez trzy letnie miesiące efekty swojej pracy zaprezentowało ponad 50 projektów. Udział we wszystkich wydarzeniach był otwarty i całkowicie bezpłatny. Uśmiechu i wrażeń było co niemiara, sami zobaczcie!

ICTComp

Ostrółęka
Остроленка

Choroszcz
Хорощ

ConsArt

TwinMonasteries

Węgrów
Венгров

Drohiczyn
Дрого́чин

BugUnitesUs

BugCuisine

BugGuardians

EcoChem

COORDINATION

Siedlce
Седльце

TouchingThePast
PUFL

Lublin
Люблін

CBC4animals

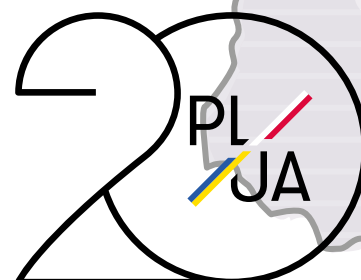
Rzeszów
Жешув

LIP885
SECINCARP
GalicianScene

Przemyśl
Перемішль

Polańczyk
Поланчик

SOSRescue
K&K:PolUA
APIS
RiversHeritage
Touch_history

20 lat
współpracy
transgranicznej

20 років
прикордонного
співробітництва

TwoTowers
SafeTraffic
East_promotion
PROFolk
GAMPOL
VIRTOUTR
EthnicHeritage
UPLA
GothicWay
UrbanRivers
TowersMysteries
OPALYN
SPIDI
KraszewskiPolesie

BugUnitesUs
BugCuisine
BugGuardians

PLUARoztocze

SoDR
SECINCARP

MichaelAndYouth
MountainTaste
Rosettes
OilCradle
SOSRescue

ROSETTES
SECINCARP
CarpathianBee

Rosettes
KoSol
TouchingThePast
GORGANY_HERITAGE
Wallachian
WoodenRoute
WOODENARCH
CarpathianBee
FolkArt

PIMReC

fot. Nataliya Neupokoyeva
фото: Наталія Неупокоева

20 LAT RAZEM/20 POKIV RAZOM

Радіємо разом – святкуємо 20-річчя

На честь святкування 20-річчя Програми та польсько-українського транскордонного співробітництва ми вирішили організувати 20 заходів, на яких було представлено результати спільних проєктів. Десять із них відбулися в Польщі, десять – в Україні, а загалом у них взяли участь майже 10 тисяч осіб!

Наймасштабнішою подією, що відкривала ювілейний цикл, стала зустріч у Перемишлі та Красічині, під час якої відбулося також відкриття Програми Interreg NEXT Польща – Україна та оголошення першого конкурсу проєктів. Участь у ньому взяли представники Європейської Комісії, Органу управління та Українського Національного органу, польських та українських органів місцевого самоврядування та обласних адміністрацій, неурядових організацій а також представники бенефіціарів, які впродовж двадцяти років ініціювали та успішно реалізовували спільні проєкти на польсько-українському прикордонні.

– Ми знаємо, наскільки важливою є співпраця для підготовки якісних проєктів, проєктів, які доповнюють одне одного, які не лише створюють відчуття безпеки, а й розвивають регіони, в яких ми живемо, – у своєму вітальному слові Заступниця Міністра фінансів та регіональної політики Малгожата Ярославська-Єдинак звернула увагу на важливість співпраці.

Яна Романюк, представниця Національного органу України (Секретаріату Кабінету Міністрів України) прокоментувала початок пер-

шого конкурсу: – *Дорога виникає під ногами того, хто йде. Перед нами відкривається новий шлях – перший конкурс заявок у програмі Interreg NEXT Польща – Україна 2021-2027. Бажаю вдалого старту та плідної співпраці! – Я вважаю, що це унікальна програма, в якій українські партнери та влада можуть отримати досвід європейської політики згуртованості, – сказав представник Європейської комісії Йозеф Міхалек.*

Учасники 20 заходів мали можливість дізнатися не лише про Програму, але насамперед про досвід та результати підтриманих транскордонних проєктів: відвідати наукові та культурні центри, підрозділи державних та добровільних пожежних команд, подивитися на роботу рятувальників GOPR, випробувати придбане обладнання, відвідати відреставровані пам'ятки та сучасний притулок для тварин, а також взяти участь у цікавих майстер-класах, пограти в «Колесо фортуни» та послухати музику прикордоння. Таким чином протягом трьох літніх місяців понад 50 проєктів представили результати своєї роботи. Участь у всіх заходах була відкритою та безкоштовною. Було стільки усмішок та яскравих емоцій – переконайтесь самі!

30/01/2023

Wsparcie dodatkowych 7 projektów

Підтримка додаткових 7 проектів

02-03/02 /2023

I Posiedzenie Komitetu Monitorującego 2021-2027

I-ше Засідання Моніторингового комітету 2021-2027

18-20/04 /2023

Forum Poszukiwania Partnerów "ZDROWIE"

Форум пошуку партнерів «ЗДОРОВ'Я»

26-28/04 /2023

Forum Poszukiwania Partnerów "ŚRODOWISKO"

Форум пошуку партнерів «ДОВКІЛЛЯ»

16/05/2023

Posiedzenie Komitetu Monitorującego

Засідання Моніторингового комітету (онлайн)

31/05/2023

Otwarcie Programu 2021-2027 i 1. naboru

Відкриття Програми 2021-2027 та I-го конкурсу

2023

PBU

2021
2027

W ogniu wyzwań U polum'ї викликів

Rok 2023 w Programie należał do najtrudniejszych w jego 20-letniej historii.

W jednym czasie zbiegło się zamykanie okresu 2014-2020, otwarcie nowego Programu 2021-2027 i jego dalsze zmiany, przygotowanie i ogłoszenie naboru wniosków, szkolenia i ocena projektów.

A wszystko to w trudnych dla obu stron okolicznościach dyktowanych przez pełnoskalową inwazję rosyjską na Ukrainę.

2023 рік для Програми був одним із найскладніших за її 20-річну історію.

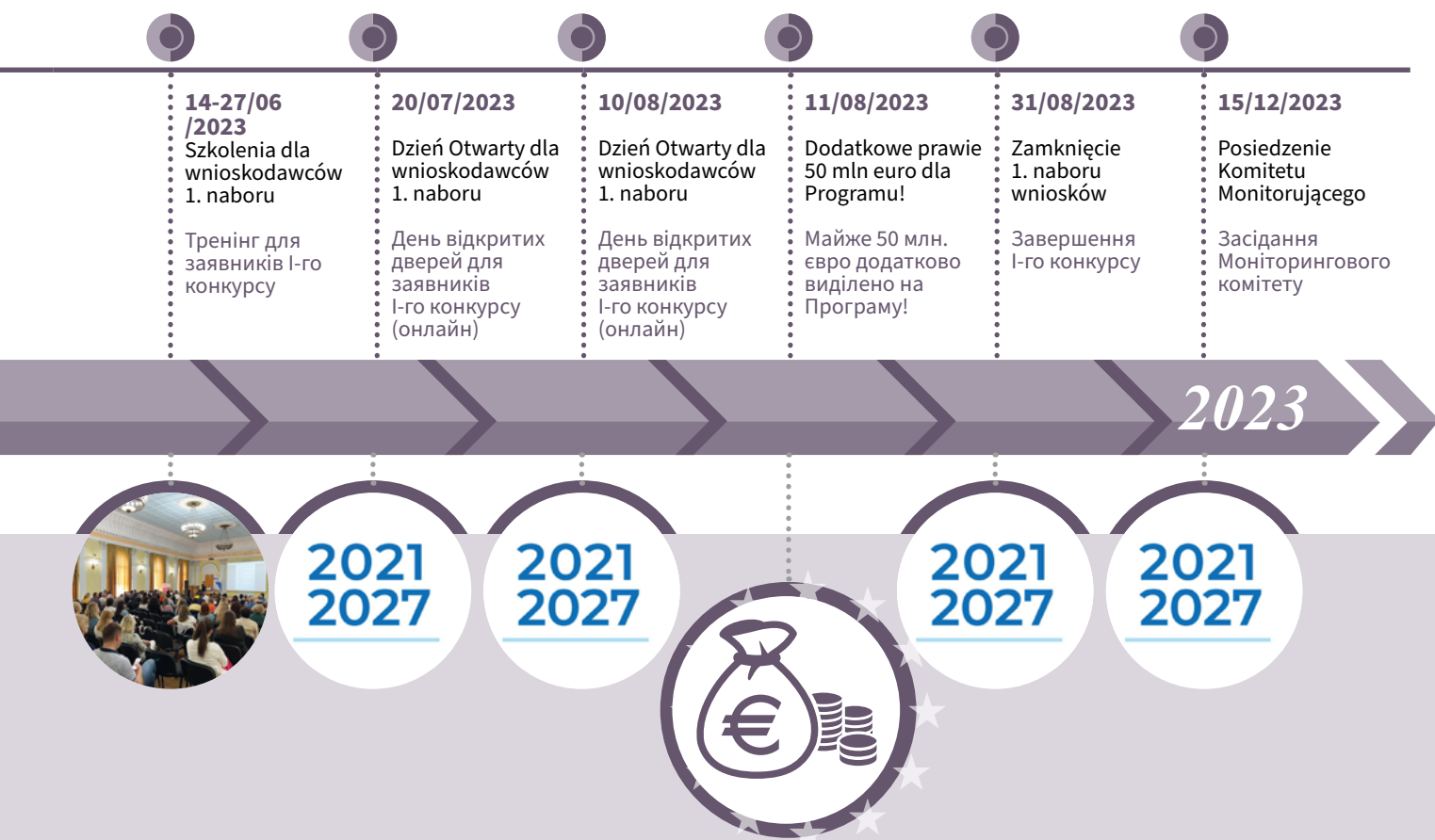
Закриття програмного періоду 2014-2020 одночасно зі стартом нової Програми 2021-2027, відтак зміни до неї, підготовка та оголошення конкурсу, навчання та оцінка проектів. І все це у неймовірно складних для нас обставинах, спричинених повномасштабним російським вторгненням в Україну.

STARY PROGRAM, NOWE PROJEKTY

Początkiem 2023 po raz kolejny Program odpowiedział na wyzwania migracyjne na ukraińsko-polskim pograniczu oraz potrzebę wsparcia gospodarki i odbudowy gospodarczej Ukrainy. W bezpośredniej, pozakonkursowej procedurze wybrał dodatkowe projekty do dofinansowania ze środków na lata 2014-2020. Decyzją Komitetu Monitorującego granty na

СТАРА ПРОГРАМА, НОВІ ПРОЄКТИ

На початку 2023 року Програма знову відповіла на міграційні виклики на українсько-польському кордоні та необхідність підтримки економіки та економічної реконструкції України. У прямій позаконкурсній процедурі було відібрано додаткові проєкти для співфінансування з бюджету Програми 2014-2020. Рішенням Моніторингового комітету

łącną kwotę 4,7 mln euro zostały przeznaczone na 7 przedsięwzięć, w tym zakup sprzętu medycznego i elektroenergetycznego.

NOWY PROGRAM, NOWY KOMITET

2-3 lutego 2023 po raz pierwszy obradował Komitet Monitorujący Programu Interreg NEXT Polska-Ukraina 2021-2027. Do udziału w jego pracach zostali zaproszeni przedstawiciele administracji rządowej i samorządowej z Polski i Ukrainy oraz partnerów społeczno-gospodarczych i świata nauki. Na I posiedzeniu, Komitet zatwierdził swój regulamin, harmonogram naborów i kryteria oceny oraz pakiet aplikacyjny dla dużych projektów infrastrukturalnych.

POSZUKIWANIE PARTNERÓW

Okazją do znalezienia partnerów na potrzeby nowych projektów były dwie edycje Forum Poszukiwania Partnerów. Poświęcone zostały priorytetom, w których zaplanowano pierwszy nabór, czyli ZDROWIE i ŚRODOWISKO. Wzięli w nich udział przedstawiciele ponad 200 potencjalnych wnioskodawców z obu stron granicy. Uczestnicy mieli okazję poznać nie tylko zasady nowego Programu i jego naboru, ale także

гранти на загальну суму 4,7 млн євро були виділені на 7 проєктів, серед яких закупівля медичного та електрообладнання.

НОВА ПРОГРАМА, НОВИЙ КОМІТЕТ

2-3 лютого 2023 року відбулося перше засідання Моніторингового комітету Програми Interreg NEXT Польща-Україна 2021-2027. До його складу були запрошені представники органів влади та місцевого самоврядування з Польщі та України, а також соціально-економічні партнери та представники наукової спільноти. На першому засіданні було затверджено положення про Моніторинговий комітет, графік проведення конкурсів та критерії оцінювання, а також пакет заявок на великі інфраструктурні проєкти.

ПОШУК ПАРТНЕРІВ

Два Форуми пошуку партнерів дали можливість знайти партнерів для нових проєктів. Форуми були присвячені пріоритетам, які планувалися у першому конкурсі, тобто ЗДОРОВ'Я та ДОВКІЛЛЯ. У заходах взяли участь представники понад 200 потенційних заявників з обох

doświadczenia dotychczasowych projektów, zaprezentować swoje instytucje i organizacje oraz pomysły na wspólne transgraniczne przedsięwzięcia.

OTWARCIE PROGRAMU I NABORU

Uroczyste otwarcie Programu Interreg NEXT Polska – Ukraina i ogłoszenie 1. naboru projektów nastąpiło 31 maja 2023 w Przemyślu. W wydarzeniu wzięli przedstawiciele Komisji Europejskiej, Instytucji Zarządzającej, ukraińskiej Instytucji Krajowej, samorządów, administracji i organizacji pozarządowych oraz przedstawiciele beneficjentów. Więcej o tym i innych jubileuszowych wydarzeniach piszemy w rozdziale „20 LAT RAZEM”.

Pierwszy nabór wniosków został otwarty w priorytetach ZDROWIE i ŚRODOWISKO dla projektów regularnych. Pierwotnie zakrojony był na 2 miesiące, ostatecznie – w odpowiedzi na liczne wnioski wnioskodawców – został przedłużony do końca sierpnia. O jego efektach piszemy więcej na str. 17. Dla wyboru projektów w priorytecie ZDROWIE w połowie grudnia 2023 zebrał się Komitet Monitorujący.

SZKOLENIA, SZKOLENIA...

Naborowi towarzyszyły szkolenia dla potencjalnych wnioskodawców, które odbyły się w każdym regionie Programu oraz online, a wzięło w nich udział łącznie ok. 1350 osób. Na dodatkowe pytania zainteresowanych pracownicy Wspólnego Sekretariatu Programu odpowiedzieli podczas Dni Otwartych (online) zorganizowanych w lipcu i sierpniu.

WIĘKSZY BUDŻET!

W połowie roku dotarła do nas dobra wiadomość – Komisja Europejska przekazała dla Programu dodatkową kwotę prawie 50 mln euro. W ten sposób budżet Programu wzrósł do rekordowej wysokości 236 mln euro (w tym 214,4 mln na projekty)! Decyzją Komitetu Monitorującego dodatkowe środki zostaną wykorzystane na pozakonkursowe projekty strategiczne w nowym priorytecie DOSTĘPNOŚĆ oraz w priorytecie GRANICE.

storień кордону. Учасники мали можливість ознайомитись не лише з правилами нової Програми та конкурсу, а й з досвідом попередніх проєктів, представити свої організації та ідеї для спільних транскордонних проєктів.

ВІДКРИТТЯ ПРОГРАМИ ТА КОНКУРС

31 травня 2023 року у Перемишлі відбулося урочисте відкриття Програми Interreg NEXT Польша – Україна та оголошення 1-го конкурсу проєктних заявок. У заході взяли участь представники Європейської Комісії, Органу управління, Українського національного органу, органів місцевого самоврядування, адміністрації та неурядових організацій, а також представники бенефіціарів. Детальніше про цю та інші ювілейні події ми розповідаємо у розділі «20 РОКІВ РАЗОМ». Було оголошено перший конкурс проєктних заявок у пріоритетах ЗДОРОВ'Я та ДОВКІЛЛЯ для регулярних проєктів. Спочатку планувалося, що він триватиме 2 місяці, але згодом, у відповідь на численні звернення заявників, термін підготовки було продовжено до кінця серпня. Детальніше про результати конкурсу ми пишемо на сторінці 17. Відбору проєктів у пріоритеті ЗДОРОВ'Я було присвячено засідання Моніторингового комітету в середині грудня 2023 року.

НАВЧАННЯ, НАВЧАННЯ...

У рамках конкурсу було проведено навчання для потенційних заявників, яке проходило в кожному регіоні Програми та онлайн; у ньому взяли участь близько 1350 осіб. Працівники Спільного Секретаріату Програми також відповідали на додаткові запитання зацікавлених заявників під час Днів відкритих дверей, що проходили у липні та серпні в онлайн форматі.

БІЛЬШИЙ БЮДЖЕТ!

У середині року ми отримали гарну новину: Єврокомісія виділила на Програму майже 50 млн євро додаткового фінансування. Таким чином бюджет Програми зріс до рекордної суми в 236 млн євро (з них 214,4 млн євро – на проєкти)! За рішенням Моніторингового комітету, додаткові кошти буде спрямовано на позаконкурсні стратегічні проєкти за новим пріоритетом ДОСТУПНІСТЬ та пріоритетом КОРДОНИ.

Pierwszy nabór w liczbach

Pierwszy nabór projektów w ramach Programu Interreg NEXT Polska – Ukraina 2021-2027 odbył się w priorytetach **ZDROWIE i ŚRODOWISKO**.

Trwał od 31 maja do 31 sierpnia 2023.

Zainteresowanie środkami Programu okazało się być prawie 6 razy wyższe niż dostępny budżet!

Перший конкурс у цифрах

Відбувся перший конкурс проектів у рамках Програми Interreg NEXT Польща – Україна 2021-2027 за пріоритетами **ЗДОРОВ'Я та ДОВКІЛЛЯ**.

Він тривав з 31 травня по 31 серпня 2023 року.

Зацікавлення у коштах Програми майже у 6 разів перевищило наявний бюджет!

Wnioskowana kwota dofinansowania UE łącznie:

mln euro
453,21
млн. євро

Загальна сума заявленого фінансування ЄС:

Pula dostępnych środków w naborze:

mln euro
81,11
млн. євро

Бюджет конкурсу:

Wszystkie projekty zostały ocenie formalnej, obejmującej ocenę administracyjną i kwalifikowalności. Te, które przeszły pozytywnie ten etap, zostały poddane ocenie jakościowej, składającej się z oceny strategicznej i operacyjnej. W imieniu instytucji Programu dziękujemy wszystkim wnioskodawcom za wysiłek i zaangażowanie włożone w nawiązanie partnerstw i złożenie wniosków projektowych.

Усі проекти проходили формальну оцінку, що включала адміністративну оцінку та оцінку прийнятності. Ті проекти, які успішно пройшли цей етап, було передано на оцінку якості, яка складалася із стратегічної та операційної оцінки. Від імені Програми хочемо подякувати всім заявникам за зусилля та активність у налагодженні партнерств та підготовці проектних заявок.

26/02/2023

Konferencja
"Europa
Karpát"

Конференція
«Європа
Карпат»

03-05/2023

Konkurs
„Eko-
pogranicze”

Мистецький
конкурс «Еко-
прикордоння»

13-14/05
/2023

Dni Otwarte
Funduszy
Europejskich

Дні відкритих
дверей
європейських
фондів

23-25/06
/2023

“Wschód
Kultury”
w Rzeszowie

«Схід
культури»
в Жешуві

06-09/07
/2023

“Wschód
Kultury”
w Lublinie

«Схід
культури» в
Любліні

07-08/2023

Wydarzenia
20-lecia na
Ukrainie

Заходи
з нагоди
20-річчя
в Україні

11-14/07
/2023

Objazd
studyjny IZ

Ознайомча
поїздка ОУ

2023

*O owocach
projektów*

*Про
результати
проектів*

W 2023 roku wiele się wydarzyło nie tylko w samym Programie, ale też w jego zewnętrznych, promocyjnych działaniach. Służyły one przede wszystkim prezentacji efektów projektów zrealizowanych ze środków na lata 2014-2020, a wspólną klamrą był jubileusz 20-lecia Programu.

2023 рік був багатим не лише на заходи в Програмі, а й на зовнішні, промоційні заходи. Вони мали на меті передусім представити результати проектів, реалізованих у перспективі 2014-2020, а важливою об'єднавчою подією стало 20-річчя Програми.

Kilka tysięcy osób wzięło łącznie udział w otwartych wydarzeniach 20-lecia Programu, o których piszemy więcej na str. 10-13. Za sprawą jubileuszu ponad 50 projektów zaprezentowało owoce swoich działań szerokiej publiczności po obu stronach granicy.

Кілька тисяч людей взяли участь у відкритих заходах з нагоди 20-річчя Програми, про які ми докладніше розповідаємо на сторінках 10-13. Завдяки ювілею, понад 50 проєктів мали можливість представити результати своєї діяльності широкій аудиторії по обидва боки кордону.

24-26/07/2023 Objazd studyjny dla dziennikarzy Oznajomcha poїздka для журналістів	22/08/2023 Letnie audycje o projektach Літні радіопередачі про проекти	24-27/08/2023 "Wschód Kultury" w Białymstoku «Схід культури» в Білостоці	09/2023 Wydarzenia 20-lecia w Polsce Заходи з нагоди 20-річчя в Польщі	20-23/09/2023 Finał Kampanii Edukacyjnej Фінал освітньої кампанії	09-11/10/2023 Kongres Współpracy Transgranicznej Конгрес трансграничного співробітництва	10-12/2023 Wędrowna Akademia (PL, UA) Мандрівна академія (PL, UA)
---	--	--	--	---	--	---

2023

Do szerokiego grona odbiorców trafiliśmy też za pośrednictwem mediów. W lipcu zaprosiliśmy dziennikarzy na objazd studyjny po projektach, którego efekty mogliśmy śledzić później w prasie, radiu, telewizji i Internecie. Piszemy o tym szerzej na str. 22-24. Promocji projektów w mediach służyły też audycje radiowe, które zostały wyemitowane w 4 regionalnych stacjach radiowych na polskim obszarze Programu i są ogólnodostępne również w Internecie.

Młodzi ludzie to pomysłodawcy i realizatorzy przyszłych projektów, najbardziej kreatywna grupa, wnosząca nowe idee i nową energię do Programu, dlatego kierujemy do nich specjalne wydarzenia. Uczniów co roku zapraszamy do udziału w Kampanii Edukacyjnej dla Młodzieży, który przypada we wrześniu z okazji Dnia Współpracy Europejskiej (obecnie Interreg Cooperation Day). Więcej o edycji 2023 piszemy na str. 26-27. Również do młodzieży skierowany

Nam також вдалося охопити широку аудиторію через ЗМІ. У липні ми запросили журналістів на ознайомчу поїздку до проектів і згодом могли ознайомитися з результатами в пресі, на радіо, телебаченні та в Інтернеті. Детальніше про це – на сторінках 22-24. Для популяризації проектів у засобах масової інформації також були записані радіопередачі, які транслювалися на 4 регіональних радіостанціях у польській частині Програми і які також можна прослухати в Інтернеті.

Молодь є ініціатором і реалізатором майбутніх проектів, найбільш креативною групою, яка привносить у Програму нові ідеї та нову енергію, тому саме на неї ми спрямовуємо спеціальні заходи. Так, щороку ми запрошуємо студентів взяти участь в Освітній кампанії для молоді, яка відбувається у вересні і присвячена Дню європейської співпраці (зараз – Дню співпраці Interreg). Детальніше про кампанію 2023 року можна дізнатися на сторінках 26-27. Для дітей також був проведений мистецький конкурс «Еко-

był konkurs plastyczny „Eko-pogranicze”, w którym wystartowało 80 uczestników z obu krajów. Dla studentów zorganizowaliśmy kolejne zajęcia Wędrownej Akademii na uczelniach w Polsce i Ukrainie, m.in.

Uniwersytecie Warszawskim, Uniwersytecie Lwowskim, Katolickim Uniwersytecie Lubelskim i Łuckim Narodowym Uniwersytecie Technicznym. Wzięło w nich łącznie udział ok. 200 studentów różnych kierunków. Podczas warsztatów projektowych mieli okazję poznać drogę „od pomysłu do projektu” na przykładach zaczerpniętych z Programu.

Do szerokiego wachlarza odbiorców skierowana jest również promocja projektów i Programu w ramach Festiwalu „Wschód Kultury”, którego wydarzenia odbywają się co roku w Rzeszowie, Lublinie i Białymstoku. Z naszym stoiskiem informacyjnym i prezentacjami o Programie byliśmy też obecni na wielu innych wydarzeniach zewnętrznych, m.in.: w ramach Giełdy Grantodawców podczas Kongresu Współpracy Transgranicznej w Lublinie, Konferencji „Europa Karpat” w Krasicy oraz Dniach Otwartych Funduszy Europejskich w Sanoku i Janowie Lubelskim. Z efektami projektów podczas podróży studyjnej mieli okazję zapoznać się bezpośrednio również przedstawiciele Instytucji Zarządzającej.

Jednocześnie wciąż pomagamy dotkniętej agresją Rosji Ukrainie. Aby wesprzeć przesiedlonych wewnątrz kraju Ukraińców,

прикордоння», у якому взяли участь 80 дітей з обох країн. Також відбулися наші наступні зустрічі у рамках «Мандрівної академії» із студентами університетів Польщі та України, зокрема, Варшавського університету, Львівського національного університету ім. Івана Франка, Люблінського католицького університету та Луцького

національного технічного університету. У них взяли участь біля 200 студентів різних спеціальностей. Під час занять вони мали можливість на прикладах проєктів Програми, пройти шлях «від ідеї до проєкту».

Фестиваль «Схід культури», заходи якого відбуваються щороку в Жешуві, Любліні та Білостоці також став платформою для промоції проєктів і Програми для широкої громадськості. Наш інформаційний стенд та презентація про Програму були також представлені на багатьох інших зовнішніх заходах, в тому числі на Форумі грантодавців у рамках Конгресу транскордонного співробітництва в Любліні, на Конференції «Європа Карпат» у Красічині та Днях відкритих дверей європейських фондів у Сяноку та Янові-Любельському. Під час ознайомчої поїздки представники Органу управління також мали змогу безпосередньо ознайомитися з результатами проєктів.

Водночас ми продовжуємо допомагати Україні, яка постраждала від російської агресії. Для підтримки внутрішньо

głównie kobiety, dzieci i ludzie starszych, którzy znaleźli schronienie w obwodzie lwowskim, zakupiliśmy termosy, powerbanki, latarki oraz panele słoneczne na wypadek przerw w dostawie prądu. We współpracy z Konsulatem Generalnym RP we Lwowie, pomoc została przekazana za pośrednictwem beneficjentów projektów **TwinMonasteries**, **BugUnitesUs**, **BugCuisine**, **MichaelandYouth**, **MountainTaste** i **RiversHeritage** udzielających schronienia uchodźcom. Efektem współpracy z konsulem i lwowską administracją obwodową było również przekazanie 60 agregatów prądotwórczych beneficjentom projektów: **ECORoads**, **BugGuardians**, **TwinMonasteries**, **OilCradle/SaltyHistory**, **RiversHeritage**.

переміщених українців, переважно жінок, дітей та людей похилого віку, які знайшли притулок на Львівщині, ми закупили термоси, павербанки, ліхтарики та сонячні панелі на випадок відключення електроенергії. У співпраці з Генеральним Консульством Республіки Польща у Львові надана допомога через бенефіціарів проєктів **TwinMonasteries**, **BugUnitesUs**, **BugCuisine**, **MichaelandYouth**, **MountainTaste** та **RiversHeritage**, які надають притулок внутрішньо переміщеним особам. Результатом співпраці з консульством та Львівською ОДА також стала передача 60 електрогенераторів бенефіціарам проєктів **ECORoads**, **BugGuardians**, **TwinMonasteries**, **OilCradle/SaltyHistory**, **RiversHeritage**.

fot. Nataliya Neupokoyewa, zbiory RBO i LBO
фото: Наталія Неупокоева, ресурси RBO та LBO

Pióro mikrofon i ekran,

czyli projekty okiem dziennikarzy

Razem z grupą 9 dziennikarzy zajmujących się turystyką w ogólnopolskich i regionalnych mediach odwiedziliśmy w lipcu wybrane projekty zrealizowane w Programie Polska-(Białoruś)-Ukraina 2014-2020. Na trasie dziennikarskiego objazdu studyjnego znalazły się przedsięwzięcia, które służą rozwojowi turystyki na pograniczu Polski i Ukrainy, chroniąc i promując dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze oraz podnosząc bezpieczeństwo turystów.

Zwiedzanie rozpoczęliśmy od mazowieckiego Węgrowa, gdzie obejrzelśmy odrestaurowane w ramach projektu **TwinMonasteries**¹ wnętrza dawnego klasztoru. Następnie pojechaliliśmy do Drohiczyzna w Podlaskiem, który ugościł dziennikarzy różnorodną ofertą turystyczną: począwszy od spływu kajakowego i rejsu katamaranem po Bugu, przez wizytę na wieży widokowej, skąd można podziwiać przyrodę i krajobraz doliny, po wizytę w Nadbużańskim Centrum Turystyki Kajakowej z jego bogatą kolekcją sprzętu kajakowego i multimedialnymi atrakcjami. Odwiedziliśmy także Ośrodek Promocji Produktu Lokalnego „Zagubek” i Ośrodek Edukacji Ekologicznej „Puszczyk”, gdzie mieliśmy okazję poznać różnorodność kultury regionalnej i środowiska przyrodniczego tego obszaru. Wszystkie te atrakcje były związane z trzema projektami: **BugUnitesUs**², **BugCuisine**³ oraz **BugGuardians**⁴. Na koniec czekała nas degustacja regionalnych potraw, podczas której dziennikarze mogli dopytać o szczegóły

bezpośrednio u źródeł, czyli u partnerów projektów.

Kolejny dzień to przejazd najpierw na Roztocze, gdzie odwiedziliśmy Centrum Geoturystyczne w Lipsku-Polesiu (Lubelskie), odbyliśmy przejażdżkę ścieżką rowerową na wieżę widokową i zwiedziliśmy ekologiczną ścieżkę dydaktyczną, które są efektami projektu **PLUARoztocze**⁵. Następnie ruszyliśmy w Bieszczady, gdzie wieczorem w Lutowiskach poznaliśmy potencjał astroturystyki i astrofotografii, jaki oferuje mikroprojekt **CarpathianSky**⁶.

Ostatniego dnia spotkaliśmy się z ratownikami Bieszczadzkiej Grupy GOPR w Równi k. Ustrzyk Dolnych (Podkarpackie). Zwiedziliśmy tam Centrum Szkoleniowe „SOS na ratunek” oraz poznaliśmy umiejętności goprowców i możliwości sprzętu zakupionego w ramach projektu **SOSRescue**⁷.

¹ Bliźniacze klasztory: Węgrów i Rawa Ruska – wykorzystanie potencjału dziedzictwa historycznego zakonu

Reformatów dla rozwoju turystyki i życia społeczno-kulturalnego w Polsce i Ukrainie

² Łączy nas Bug – utworzenie dwóch transgranicznych kajakowych szlaków turystycznych

³ Nadbużańskie tradycje kulinarne

⁴ Młodzi Lokalni Strażnicy Natury Doliny Bugu

⁵ RowLove Roztocze – razem pomimo granic

⁶ Karpackie gwiazdziste niebo

⁷ SOS-ratunek – centrum szkoleniowe organizowania i prowadzenia transgranicznych akcji ratunkowych

Ручка мікрофон та екран,

або проєкти очима журналістів

Разом із групою 9 журналістів, які висвітлюють туристичну тематику в національних та регіональних ЗМІ, ми відвідали вибрані проєкти Програми ТКС Польща-(Білорусь)-Україна 2014-2020. Протягом ознайомчого туру журналісти відвідали проєкти, спрямовані на розвиток туризму на кордоні Польщі та України, збереження та популяризацію культурної та природної спадщини а також підвищення безпеки туристів.

Ми розпочали тур у мазовецькому Венгрові, де побачили інтер'єри колишнього монастиря, відреставрованого в рамках проєкту **TwinMonasteries**¹. Далі ми попрямували до Дрогичина, що у Підляському воєводстві, де журналісти мали нагоду ознайомитись із різноманітною туристичною пропозицією: катання на байдарках і катамаранах по Бугу, відвідування оглядової вежі, звідки можна помилуватися природою та краєвидами долини, відвідування Центру байдаркового туризму з його багатоманітною колекцією спорядження для байдаркового туризму та цікавими мультимедійними інструментами. Ми також відвідали Центр промоції місцевих продуктів «Загубек» та Еколого-просвітницький центр «Пушик», де мали можливість дізнатися про різноманіття регіональної культури та природні багатства цієї місцевості. Ці туристичні об'єкти пов'язані з трьома проєктами: **BugUnitesUs**², **BugCuisine**³ та **BugGuardians**⁴. На завершення відбулася дегустація регіональних

страв, під час якої журналісти мали нагоду одержати детальнішу інформацію з першоджерел, тобто безпосередньо від партнерів проєкту. Наступний день почався з поїздки на Розточчя, де ми відвідали Центр геотуризму в Ліпско-Полесі (Люблінське воєводство), проїхалися велосипедним маршрутом до оглядової вежі та пройшли екологічну навчальну стежку – все це було створено у рамках проєкту **PLUARoztocze**⁵. Потім ми вирушили до Бещад, де ввечері в Лютовиськах ознайомилися з потенціалом астротуризму та астрофотографії, які пропонує мікропроєкт **CarpathianSky**⁶.

В останній день ми зустрілися з рятувальниками Бещадської групи GOPR в Рувні біля Устриків Долішніх (Підкарпатське воєводство), де відвідали Навчальний центр «SOS to the rescue», дізналися про роботу рятувальників та можливості обладнання, придбаного в рамках проєкту **SOSRescue**⁷.

¹ «Монастирі-близнюки: Венгров та Рава-Руська – використання потенціалу історичної спадщини закону Реформатів для розвитку туризму та соціально-культурного життя в Польщі та Україні»

² «Єднає нас Буг – утворення двох транскордонних байдаркових туристичних маршрутів»

³ «Кулінарні традиції Бугу»

⁴ «Молоді місцеві охоронці природи Долини Бугу»

⁵ «РовеЛове Розточчя – разом попри кордони»

⁶ «Карпатське зоряне небо»

⁷ «SOS – рятувально-навчальний центр з організації та проведення транскордонних рятувальних заходів»

Interreg NEXT Poland – Ukraine
Mosty współpracy i rozwoju

INTERREG NEXT – BRIDGES FOR COOPERATION AND DEVELOPMENT

Program INTERREG NEXT Polska – Ukraina ma na celu wspieranie rozwoju obszarów przygranicznych obu państw. Efekty realizacji widoczne są na każdym kroku. W celu silniejszej współpracy między dwoma sąsiednimi państwami, powstają nowe inicjatywy, które przyczyniają się do rozwoju gospodarczego i społecznego.

Program, funkcjonujący pod różnymi nazwami, ma już 20 lat. W tym czasie na całym świecie udało się zebrać 1000 beneficjentów z obu stron granicy, a w latach 2017-2027 będzie ich około 2000.

ŚWIAT KULTURY

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

W tym tygodniu

FACE TO FACE

Na tej stronie prezentujemy zawsze najciekawsze wypowiedzi uczestników naszych wydarzeń: ekspertów, panelistów, profesjonalistów. Ich dyskusje się często w wąskim, specjalistycznym gronie, więc za sprawą magazynu „The CROSSBORDER” ich refleksje mają szansę dotrzeć do szerszego grona odbiorców. Tym razem prezentujemy opinie uczestników o bjaźdu studyjnego dla dziennikarzy po projektach Programu, który odbył się w lipcu 2023 r.

На цій сторінці ми завжди представляємо найцікавіші висловлювання учасників наших заходів: експертів, учасників панелей, професіоналів. Їхні дискусії часто відбуваються у вузькому, фаховому колективі, тому завдяки журналу «The CROSSBORDER» їхні міркування мають шанс охопити ширшу аудиторію. Цього разу подаємо думки учасників ознайомчої поїздки для журналістів проектами Програми, яка відбулася у липні 2023 року.

Dla mnie, osobiście, ten wyjazd otworzył nieco oczy na niedoceniany fragment wschodu naszego kraju. Dodatkowo, pokazał (na przykładach) jak współpraca transgraniczna, przy wydatnym wsparciu Unii Europejskiej, zmienia jakość życia/rozrywki nie tylko turystów, ale także mieszkańców tych terenów.

Paweł Kunz – freelancer, podróżnik (120 krajów świata), ekspert rynku turystycznego: Traventure, Outdoor Magazyn, TVP, TVN, Polsat, RMF FM, Radio ZET, Polskie Radio, TOK FM, interia.pl, gazeta.pl, Wirtualna Polska i in.

Особисто для мене ця поїздка трохи відкрила очі на недооцінений куточок сходу нашої країни. Крім того, вона показала (на прикладах), як транскордонне співробітництво за значної підтримки Європейського Союзу змінює якість життя/розваг не лише туристів, а й мешканців цих територій.

Павел Кунц – фрілансер, мандрівник (120 країн світу), експерт туристичного ринку: Traventure, Outdoor Magazyn, TVP, TVN, Polsat, RMF FM, Radio ZET, Polskie Radio, TOK FM, interia.pl, gazeta.pl, Wirtualna Polska та ін.

Po raz pierwszy byłam we wszystkich zwiedzanych miejscach. Zaskoczyła mnie kreatywność ludzi czasem w niedużych ośrodkach, jak Nadbużańskie Centrum Turystyki Kajakowej, czy rewitalizacja zabytkowych obiektów – fantastyczne Centrum Dialogu Kultur.

Elżbieta Pawełek – „Viva”, „National Geographic”, skimagazyn.pl

Я вперше побувала у цих місцях. Мене приємно здивувала креативність людей в невеликих центрах, як-от Центр байдаркового туризму на річці Буг чи відновлення історичних будівель – фантастичний Центр діалогу культур.

Ельжбета Павелек – „Viva”, „National Geographic”, skimagazyn.pl

Najbardziej podobały mi się pasja i zaangażowanie ludzi, którzy realizowali projekty.

Jerzy Szegidewicz – „Wasza Turystyka”, Instytut Gospodarki Turystycznej

Найбільше мені сподобалися залученість та відданість людей, які реалізовували проекти.

Єжи Шегідевич – „Wasza Turystyka”, Інститут економіки туризму

Nie do przecenienia jest możliwość obserwacji efektów rozwoju obszarów turystycznych i zaangażowania w ten proces społeczności.

Iwona Danilewicz-Tylanda – „Niebywałe Suwałki”

Możliwość sposterigati za efektami rozwoju turystycznych terenów i zaangażowaniem społeczności do tego procesu jest nie do przecenienia.

Івона Данілевич-Туленда – „Niebywałe Suwałki”

Świetne miejsca, spotkania z fantastycznymi ludźmi.

Ireneusz Mateńko – TV Master, TVP3 Lublin, Polska Press, GM Wschód

Чудові місця, зустрічі з фантастичними людьми.

Іренеуш Матенько – TV Master, TVP3 Lublin, Polska Press, GM Wschód

*Final Kampanii Edukacyjnej
dla Młodzieży*

*Фінал Освітньої кампанії
для молоді*

TO BYŁY NIEZAPOMNIANE DNI...

Reprezentacje 16 szkół z Polski i Ukrainy wzięły udział w Finale Kampanii Edukacyjnej dla Młodzieży „Stronger, Healthier – Together!”, organizowanej z okazji Dnia Współpracy Europejskiej 2023. Finałowe wydarzenie odbyło się tym razem w województwie podlaskim (PL) w dniach 20-23 września br.

Finałiści zostali wybrani spośród reprezentacji 35 szkół, które zgłosiły się wiosną do konkursu i przesłały prace eliminacyjne: filmy, przepisy kulinarne i plakaty nawiązujące do tematu kampanii. W trakcie Finału młodzież brała udział w warsztatach tanecznych, ekologicznych i kulinarnych, pracując razem w mieszanych polsko-ukraińskich zespołach. Dzięki temu nie tylko doskonaliła swoje umiejętności w tych dziedzinach, ale także uczyła się współpracy oraz języka sąsiadów. Efektem tych działań były wspólne końcowe prezentacje. Uczniowie wzięli również udział w queście po Drohiczyń – dawnej stolicy Podlasia – który gościł finalistów. Kolejną atrakcją, jaka czekała na uczestników

ЦЕ БУЛИ НЕЗАБУТНІ ДНІ...

Представники 16 шкіл з Польщі та України взяли участь у фіналі Освітньої кампанії для молоді «Сильніші, здоровіші – разом!», організованої з нагоди Дня європейської співпраці 2023. Фінал цього разу відбувся у Підляському воєводстві (Польща) 20-23 вересня ц.р.

Фіналісти були обрані з-поміж 35 шкіл, які навесні взяли участь у конкурсі та надіслали конкурсні роботи: фільми, рецепти та плакати, що стосуються теми кампанії. Під час фіналу молодь брала участь у танцювальних, екологічних та кулінарних майстер-класах, працюючи разом у змішаних польсько-українських командах. Завдяки цьому молодь набула не тільки більше знань в цих сферах, а й навчилася співпраці та мови сусідів. Результатом цих заходів стали спільні підсумкові презентації. Учні також взяли участь у квесті Дорогичином – колишньою столицею Підляшшя, де приймали фіналістів. Ще однією atrakцією, яка чекала на

Interreg

COOPERATION

DAY

бул спływ pontonowo-kajakowy szlakiem wodnym na Bugu. Mieli oni też okazję poznać inne efekty projektu **BugUnitesUs**: z wieży widokowej podziwiali nadbużańskie krajobrazy, pływali katamaranem i zwiedzili Nadbużańskie Centrum Turystyki Kajakowej. Zapoznali się również z rezultatami projektów **BugCuisine** i **BugGuardians** w Ośrodku Promocji Produktu Regionalnego „Zagubek” i Ośrodku Edukacji Ekologicznej „Puszczyk” oraz zwiedzili ekspozycje Nadbużańskiego Parku Historyczno-Kulturowego. Ten intensywny dzień zakończyła wspólna zabawa przy muzyce.

Najlepszym drużynom nagrody wręczył Andrzej Słodki, kierownik Wspólnego Sekretariatu Programu. Podkreślał *„rolę młodzieży w budowaniu dobrych kontaktów i współpracy między krajami oraz jej kreatywny potencjał, który w przyszłości może owocować ciekawymi projektami służącymi rozwojowi pogranicza.”* Wszyscy uczestnicy Finału otrzymali pamiątkowe dyplomy oraz bardzo atrakcyjne zestawy nagród i już teraz wielu z nich zapowiedziało, że z pewnością wystartują w kolejnych edycjach.

Kampania edukacyjna naszego Programu kierowana do młodzieży ma już długą tradycję. Poprzednie finały odbyły się m.in. w Grodnie, Lwowie i Rzeszowie – zawsze w nawiązaniu do Dnia Współpracy Europejskiej, który obchodzony jest 21 września.

учасників, стала прогулянка на надувних лодках та байдарках водним маршрутом по річці Буг. Була також нагода дізнатися про інші результати проекту **BugUnitesUs**: з оглядової вежі учасники милувалися бузькими краєвидами, каталися на катамарані та відвідали Центр байдаркового туризму «Буг». Також вони ознайомилися з результатами проектів **BugCuisine** та **BugGuardians** у ЦПМП «Загубек» та Еколого-просвітницькому центрі «Пушик» та відвідали експозиції Історико-культурного парку «Буг». Цей насичений день закінчився веселощами та музикою.

Нагороди найкращим командам вручив Анджей Сłodкі, керівник Спільного технічного секретаріату Програми. Він підкреслив *«роль молоді у налагодженні добрих контактів і співпраці між країнами та її творчий потенціал, який у майбутньому може вилитися в цікаві проекти для розвитку прикордоння»*. Усі учасники фіналу отримали пам'ятні дипломи та дуже цікаві комплекти призів, а багато з них уже сказали, що обов'язково візьмуть участь у наступних кампаніях.

Освітня кампанія нашої програми, спрямована на молодь, має давню традицію. Попередні фінали відбулися, серед інших, у містах Гродно, Львові та Жешуві – кожного разу в рамках Дня європейської співпраці, який відзначається 21 вересня.

Obwód Zakarpacki Закарпатська Область

LUDNOŚĆ:
НАСЕЛЕННЯ: **1,3 mln**
МЛН.

Kraina blisko słońca

Земля, близька до сонця

 Zakarpacie jest wyjątkowym regionem Programu. Graniczy z czterema państwami i charakteryzuje się niesamowitą różnorodnością przyrodniczą i kulturową. Trudna historia tego regionu jako części różnych państw ukształtowała jego tożsamość, a położenie geograficzne w pobliżu wielu europejskich miast sprawia, że jest on otwarty na współpracę i wymianę. Ze względu na łagodny, ciepły klimat i dużą liczbę dni słonecznych często nazywa się Zakarpacie „słonecznym regionem” lub „kraią bliską słońca”. Ziemia ta obficie obdarza mieszkańców różnorodnymi owocami, a dzięki liczным źródłom wód mineralnych może przywracać ludziom siłę i zdrowie. Przyciągają nas tutaj zapierające dech w piersiach górskie krajobrazy, tajemnicza historia starożytnych miast i zamków oraz starannie zachowane tradycje ludowe.

 Закарпаття – унікальний регіон Програми. Він має кордони з чотирма державами та відзначається неймовірною природною і культурною різноманітністю. Непроста історія цього краю у складі різних держав сформувала його самобутність, а географічне розташування у близькості до багатьох європейських міст робить його відкритим до співпраці та обміну. Через м'який, теплий клімат та велику кількість сонячних днів, до Закарпаття часто застосовують епітет «сонячне» і називають «землею, близькою до сонця». Ця земля щедро родить найрізноманітніші плоди і здатна повертати людям сили та здоров'я завдяки численним джерелам мінеральних вод. Сюди манять запаморочливі гірські краєвиди, таємнича історія давніх міст та замків, а також дбайливо збережені народні традиції.

Okolo 80% powierzchni regionu zajmują góry, ponad 50% – zróżnicowane pod względem składu gatunkowego lasy, jest tu także wiele rzek i naturalnych jezior. Poszczególne obszary krajobrazowe regionu są unikatowe pod względem flory i fauny. Na ich bazie utworzono trzy parki narodowe („Użański”, „Synewyr”, „Zaczarowany Kraj”) i Karpacki Rezerwat Biosfery. Ekosystemy rezerwatu należą do najcenniejszych na naszej planecie i są włączone do międzynarodowej sieci rezerwatów biosfery UNESCO.

Zakarpacie należy do popularnych kierunków leczniczych i rekreacyjnych. Rozwinięta sieć uzdrowisk, bazy turystyczne, unikatowe źródła mineralne i wody termalne, a także piękno karpackiej przyrody przyciągają turystów i wczasowiczów o każdej porze roku. W ostatnich latach zrealizowano w tym obszarze wiele ciekawych inicjatyw i stworzono nowe produkty turystyczne w oparciu o dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze. Dodatkową atrakcją są różnorodne wydarzenia kulturalne, w tym festiwale, bogata i różnorodna kuchnia lokalna, produkcja regionalnych produktów

Połoniny karpackie, fot. ze zbiorów Zakarpackiej Administracji Obwodowej
Карпатські полонини, фото надано Закарпатською ОДА

ekologicznych (np. serowarstwo). Jedną z cech charakterystycznych Zakarpacia są wielowiekowe tradycje uprawy winorośli i winiarstwa. W gospodarce regionu poczesne miejsce zajmują takie rodzaje działalności gospodarczej jak: pozyskiwanie i obróbka drewna, produkcja artykułów spożywczych i napojów, budowa maszyn, usługi sanatoryjno-uzdrowiskowe i turystyka, produkcja rolna. Na Zakarpaciu z sukcesem działają przedsiębiorstwa powstałe dzięki inwestycjom znanych światowych firm. Funkcjonują liczne banki i ich oddziały, izby handlowe i inne instytucje infrastruktury

rynkowej. Główny wysiłek skierowany jest na dalszą restrukturyzację gospodarki, przyciąganie inwestycji krajowych i zagranicznych, rozwój małych i średnich przedsiębiorstw oraz efektywne wykorzystanie potencjału zasobów naturalnych.

W czasie pełnej inwazji rosyjskiej w obwodzie zakarpackim schronienie znalazło ponad 150 tysięcy osób wewnętrznie przesiedlonych. Przeniesiono tu także setki przedsiębiorstw z terenów dotkniętych agresją Rosji.

LUDNOŚĆ:
НАСЕЛЕННЯ: **1,3 mln**
МЛН.

Близько 80% території краю займають гори, понад 50% – різноманітні за породним складом ліси, є також багато річок і природних озер. Окремі ландшафтні території області є унікальними за своїм рослинним та тваринним світом. На базі них створено три національні природні парки (Ужанський, Синевир, Зачарований край) та 1 біосферний заповідник (Карпатський). Екосистеми Карпатського біосферного заповідника віднесені до найцінніших на нашій планеті і з входять до міжнародної мережі біосферних резерватів ЮНЕСКО.

Закарпаття є одним із популярних напрямків для лікування та відпочинку. Розвинена мережа санаторно-курортних комплексів, туристичних баз, унікальні мінеральні джерела та термальні води, а також краса карпатської природи приваблюють туристів та відпочивальників у будь-яку пору року. За останні роки у цій сфері було реалізовано багато цікавих ініціатив та створено нові туристичні продукти на основі культурної та природної спадщини. Додаткової привабливості додають різноманітні культурні події, наприклад, фестивалі, багата та різноманітна місцева кухня, виробництво локальних екологічних продуктів (напр.

Jezioro Synewyr, fot. ze zbiorów Zakarpackiej Administracji Obwodowej
Озеро Синевир, фото надано Закарпатською ОДА

сироваріння). Однією з візитівок Закарпаття є давні традиції виноградарства та виноробства.

В економіці області чільне місце займають такі види господарської діяльності, як заготівля та переробка деревини, виробництво харчових продуктів та напоїв, машинобудування, санаторно-курортне обслуговування та туризм, сільськогосподарське виробництво. У регіоні успішно працюють підприємства, створені за рахунок інвестицій відомих світових компаній. Функціонує широка

мережа банків та їх філій, торгова палата, інші установи ринкової інфраструктури. Основна увага приділяється подальшій структурній перебудові всього господарського комплексу, залученню в економіку вітчизняних та зарубіжних інвестицій, розвитку малого і середнього бізнесу, ефективному використанню природноресурсного потенціалу.

Під час повномасштабного російського вторгнення у Закарпатській області знайшли прихисток понад 150 тисяч внутрішньо переміщених осіб, також сюди було релоковано сотні підприємств.

PROJEKTY / ПРОЄКТИ

DZIEDZICTWO / СПАДЩИНА

*2cultures
BRAND*

CarpathianBee

CarpathianSky

EthnoTour

HemarHeritage

HISTrenght

Moviecities

Rosettes

WineAcademy

WoodenTreasure

DOSTĘPNOŚĆ / ДОСТУПНІСТЬ

SUMCITYNET

BEZPIECZEŃSTWO / БЕЗПЕКА

CBC4animals

HealthyCities

RRTB

SECINCARP

 Choć Zakarpacie nie ma przejścia granicznego z Polską, w ostatnich latach udało się nawiązać trwałe więzi transgraniczne z polskimi regionami i wdrożyć szereg udanych inicjatyw.

Duży projekt infrastrukturalny **RRTB** ma na celu rozwiązanie ważnego problemu społecznego – gruźlicy. Dzięki przedsięwzięciu osoby cierpiące na tę chorobę będą mogły otrzymać wykwalifikowaną opiekę medyczną w nowo wybudowanym szpitalu w Niżnej Apszy. Natomiast w ramach projektu **HealthyCities** zmodernizowano gabinety medyczne w placówkach szkolnych i przeprowadzono wśród dzieci podstawowe badania kliniczne.

Dobro ludzi nie jest możliwe bez odpowiedniego rozwiązania kwestii bezdomnych zwierząt. W efekcie projektu **CBC4animals** wybudowano ośrodek kontroli zwierząt w Wynohradiwie. Nawet setka czworonogów jednocześnie może otrzymać tam niezbędną pomoc medyczną i znaleźć nowych właścicieli. Wzmocnienie bezpieczeństwa

 Хоча Закарпаття не має прикордонного переходу з Польщею, за останні роки вдалося налагодити міцні транскордонні зв'язки із польськими регіонами та реалізувати ряд успішних ініціатив.

Великий інфраструктурний проект **RRTB** спрямований на вирішення важливої соціальної проблеми – туберкульозу. Завдяки проекту люди, що страждають на цю хворобу, зможуть отримати кваліфіковану медичну допомогу у новозбудованій лікарні у Нижній Апші. У рамках ще одного медичного проекту, **HealthyCities**, було оновлено шкільні медичні пункти та проведено первинні обстеження серед дітей.

Добробут людей неможливий без належного вирішення питань безпритульних тварин. У рамках проекту **CBC4animals** було збудовано Центр контролю за тваринами у Виноградіві. Він став місцем, до сотні чотирилапих одержують необхідні медичні послуги та можуть знайти нових господарів. Посилення безпеки у регіоні також забезпечує проект

fot. Nataliya Neupokoyeva
 фото: Наталія Неупокоева

w regionie zapewnia też projekt **SECINCARP**. Dzięki jego realizacji zakupiono wozy strażackie i podniesiono kwalifikacje ratowników. Tymczasem organizacja „FORZA” z Użhorodu zainicjowała projekt **SUMCITYNET**, w ramach którego opracowała i wdrożyła koncepcje, dzięki którym miasta staną się bardziej dostępne dla każdego.

Bogate dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze stało się bazą wielu projektów służących rozwojowi turystyki. Przykładami są: **BRAND** mający na celu promocję rejonu użhorodzkiego, **HISTrenght** popularyzujący dziedzictwo historyczne miasta Chust, **WoodenTreasure** rozwiązujący problemy konserwacji i promocji drewnianej architektury sakralnej czy **WineAcademy**, popularyzujący dziedzictwo winiarstwa. Wyjątkowym projektem był **CarpathianSky**, który wprowadził zupełnie nowy rodzaj turystyki – obserwację gwiazd w Użańskim Parku Narodowym. W efekcie projektu **CarpathianBee** pojawił się skansen pasieczny i podjęto szereg działań mających na celu zachowanie autochtonicznej karpackiej rasy pszczół.

Za sprawą projektu **Rosettes** we wsi Kołoczawa wybudowano centrum kulturalno-artystyczne, które stało się miejscem tematycznych wydarzeń. Projekty **2cultures** i **HemarHeritage** skupiały się na dziedzictwie teatralnym. Zespoły dziecięce i młodzieżowe zakarpackiego teatru dramatycznego przygotowały spektakle oparte na twórczości polskich dramaturgów. Kolejny projekt – **Moviecities** – był próbą spojrzenia na miasta oczami nastolatków i opowiedzenia o atrakcjach turystycznych poprzez film i animację. W ramach projektu **EthnoTour** zgłębiano i popularyzowano tradycje i historię Łemków.

SECINCARP, у рамках якого було закуплено пожежні автомобілі та підвищено кваліфікацію рятувальників. Ужгородська ГО «ФОРЗА» ініціювала проєкт **SUMCITYNET**, де розробляли і впроваджували нові підходи, спрямовані на те, щоб міста стали доступними для всіх.

В області також було реалізовано ряд проєктів, де багата культурна та природна спадщина стала основою для розвитку туризму. Прикладами таких проєктів є **BRAND**, спрямований на промоцію Ужгородського району, **HISTrenght**, що популяризує історичну спадщину Хуста, **WoodenTreasure**, який вирішує проблеми збереження та промоції дерев'яної сакральної архітектури, **WineAcademy**, що займався популяризацією спадщини виноробства. Унікальним є проєкт **CarpathianSky**, який пропонує цілком новий вид туризму – спостереження за зірками в Ужанському національному парку. У рамках проєкту **CarpathianBee** з'явився музей-пасіка під відкритим небом і було вжито ряд заходів для збереження карпатської бджоли.

У межах проєкту **Rosettes** у Колочаві було збудовано культурно-мистецький центр, що став місцем проведення культурних заходів. Проєкти **2cultures** та **HemarHeritage** були присвячені театральній спадщині: дитячий і молодіжний колективи Закарпатського драмтеатру ставили п'єси за творами польських драматургів. Ще один проєкт – **Moviecities** – був спробою побачити міста очима підлітків і розповісти про туристичні об'єкти через кіно та анімацію. Традиції та історію лемків досліджували і популяризували у проєкті **EthnoTour**.

Obwód zakarpacki posiada niezaprzeczalny potencjał – podkreśla **Vasyl Ivancho**, zastępca przewodniczącego Zakarpackiej Obwodowej Administracji Państwowej i naczelnika obwodowej administracji wojskowej, członek Komitetu Monitorującego Program

Закарпатська область має беззаперечний потенціал – підкреслює **Василь Іванчо**, заступник голови обласної державної адміністрації – начальника обласної військової адміністрації, член Моніторингового комітету Програми

THE CROSSBORDERER: Z jakich projektów w regionie jest Pan najbardziej zadowolony?

VASYL IVANCHO: Obwód zakarpacki jest liderem pod względem liczby zrealizowanych projektów. Z racji na różnorodność priorytetów i kierunków, każdy z nich jest ciekawy i wyjątkowy. Podobają mi się projekty o pewnych wyzwaniach, dzięki którym rozwijasz się jako ekspert i profesjonalista. Na przykład, duży projekt infrastrukturalny – budowa szpitala gruźliczego w celu opieki medycznej nad pacjentami ze schorzeniami płuc, który nie ma odpowiednika na Ukrainie. Albo inny projekt – **SUMCITYNET**, którego zadaniem jest zwiększenie dostępności miast, poprawa zrównoważonej mobilności miejskiej, stworzenie w Użhorodzie wysokiej jakości infrastruktury, pozbawionej barier i dostępnej nie tylko dla kierowców, pieszych, rowerzystów, ale zwłaszcza dla osób niepełnosprawnych poprzez obniżenie krawężników na przejściach dla pieszych. Użhorod jest miastem pilotażowym w zakresie realizacji zrównoważonej mobilności miejskiej. Takim doświadczeniem warto się dzielić. Jesteśmy dumni z tych ważnych projektów i faktu, że możemy się w nie angażować.

Jak widzi Pan przyszłość regionu w nowym Programie PL-UA?

Obwód zakarpacki posiada niezaprzeczalny potencjał. Chcemy zwiększyć skalę działań, dzielić się wiedzą i informacjami o Programie, aby pozyskać nowych docelowych odbiorców, zwłaszcza nasze wspólnoty lokalne. Stale się z nimi kontaktujemy, informujemy o korzyściach płynących z uczestnictwa. W najbliższym czasie

THE CROSSBORDERER: Якими проєктами в області Ви найбільше задоволені?

ВАСИЛЬ ІВАНЧО: Мабуть, Закарпатська область – лідер за кількістю реалізованих проєктів. Завдяки різноманітності пріоритетів та напрямів, кожен з них – цікавий та особливий. Особисто мені імпонують проєкти з певними викликами, завдяки яким ти ростиш як експерт та професіонал. Зокрема, це великий інфраструктурний проєкт – будівництво тублікарні для надання медичної допомоги хворим з легеневою патологією, якій немає аналогів в Україні. Або ж **SUMCITYNET**, який націлений підвищити доступність міст, вдосконалити сталу міську мобільність, зробити інфраструктуру в Ужгороді якісною, безбар'єрною та доступною не лише для автомобілістів, пішоходів, велосипедистів, а особливо для осіб з інвалідністю шляхом пониження бордюрів у місцях пішохідних переходів. Ужгород – це пілотне місто в межах реалізації теми сталої міської мобільності. Таким досвідом варто ділитися. Ми пишаємося цими потужними проєктами та тим, що можемо бути причетними до них.

Яким Ви бачите майбутнє регіону в новій Програмі PL-UA?

Закарпатська область має беззаперечний потенціал. Хочемо масштабувати це все, ділитися знаннями та інформацією про Програму, щоб залучати нові цільові аудиторії, особливо наші територіальні громади. Постійно комунікуємо з ними,

planujemy przeprowadzić szkolenia informacyjne i warsztaty praktyczne. W programach współpracy transgranicznej nie chodzi o konkurencję, ale o możliwość współpracy i synergii wielu specjalistów w celu realizacji inicjatywy projektowej, która znacznie poprawi życie na obszarach przygranicznych.

Jakie są cele i plany projektów w nowym okresie programowania, co chcecie osiągnąć?

Miniony okres programowy 2014-2020 był naprawdę pracowity. W przyszłości również chcemy utrzymać wysoką poprzeczkę, ale w dalszym ciągu będziemy stawiać na jakość realizacji inicjatyw i maksymalne zaangażowanie naszych wspólnot terytorialnych. Chcemy, aby każdy zakątek Zakarpacia – nie tylko duże miasta – był rozwinięty i innowacyjny. Naszym priorytetem jest wysoka jakość komunikacji zarówno z beneficjentami i menadżerami projektów, jak i wspólnotami lokalnymi. Taka interakcja pomoże szybko rozwiązać problemy, znaleźć niestandardowe sposoby rozwoju i dążyć do wyniku końcowego wysokiej jakości.

повідомляємо про переваги участі. Зараз плануємо проводити інформаційні та практичні тренінги. Програми транскордонного співробітництва – це не про конкуренцію, а про можливість у співпраці та синергії багатьох професіоналів реалізувати проєктну ініціативу, яка зробить життя на прикордонних територіях значно кращим.

Які цілі, плани щодо проєктів в новому програмному періоді, чого ви хочете досягти?

Минулий програмний період 2014–2020 був дійсно насиченим, хочемо тримати таку ж високу планку і надалі, однак акцентуватимемо увагу все ж на якості імплементації ініціатив та максимальному залученні наших територіальних громад. Хочемо, аби кожен куточок Закарпатської області був розвиненим та інноваційним, а не лише великі міста. Наш пріоритет – якісна комунікація з проєктними менеджерами, виконавцями проєктів, територіальними громадами. Така взаємодія допомагатиме швидко вирішувати проблеми, знаходити нестандартні шляхи розвитку та працювати на якісний позитивний кінцевий результат.

 Województwo podkarpackie – region nowoczesnej gospodarki, niewyczerpanej przyrody, kultury i... możliwości. Innowacyjne technologie lotnictwa, motoryzacji, informatyki sąsiadują tu z przestrzenią aktywnego wypoczynku, zasobami ekologicznej żywności, górskiej natury, wielokulturowości i kreatywności. Strategiczne położenie na skrzyżowaniu europejskich szlaków komunikacyjnych – z portem lotniczym, autostradą i Via Carpathia, magistralą kolejową, unijnymi przejściami granicznymi, bliskością Ukrainy – oraz nowoczesny przemysł, tereny inwestycyjne i potencjał wykształconej młodzieży sprawiają, że dziesiątki światowych firm właśnie tu lokują swoje siedziby. A po pracy? Od klimatu miejskich kawiarni, pubów, teatrów, koncertów, przez aktywny relaks na łódzie, wodzie i w powietrzu, wśród dzikiej przyrody i karpaccich krajobrazów. Do tego zanurzenie w różnorodnej kulturze, architekturze i sztuce pogranicza, czas i miejsce na spokój, twórczość i złapanie dystansu do zabieganego świata.

 Підкарпатське воєводство – регіон сучасної економіки, невичерпної природи, культури та... можливостей. Інноваційні технології у сфері авіа- та автомобілебудування, IT-індустрії співіснують тут із простором активного відпочинку, органічними харчовими ресурсами, гірською природою, мультикультурністю та креативністю. Стратегічне розташування на перехресті європейських комунікаційних шляхів – з аеропортом автомагістраллю і Via Carpathia, магістральною залізницею, європейськими прикордонними пунктами пропуску, близькістю до України – а також сучасна промисловість, інвестиційні зони та потенціал освіченої молоді є причиною того, що десятки світових компаній розташовують тут свої представництва. А що після роботи? Від атмосфери міських кав'ярень, пабів, театрів, концертів, через активний відпочинок на суші, воді та у повітрі, серед дикої природи та карпатських краєвидів. Крім того, занурення в різноманітну культуру, архітектуру та мистецтво прикордоння, час і простір для спокою, творчості та дистанціювання від суєтного світу.

Przestrzeń otwarta Відкритий простір

Województwo

Podkarpackie Підкарпатське

Воєводство

Rzeszów, stolica województwa podkarpackiego, fot. z zasobów UMW

Жешув, столиця Підкарпатського воєводства, фото з ресурсів Маршалківського управління

Stolicą województwa jest Rzeszów – blisko 200-tysięczne dynamicznie rozwijające się miasto, położone w sercu regionu. Wysokiej klasy hotele, niepowtarzalny klimat zabytkowego Rynku i dobrych restauracji, podziemna trasa turystyczna, zamek Lubomirskich i rekreacyjna Dolina Wiśłoka, ale także nowoczesne inwestycje, czystość, zieleni i... młoda energia wyższych uczelni.

Podkarpackie to także fascynująca historia arystokratycznych rezydencji: zamków w Łańcucie, Krasiczynie czy Baranowie Sandomierskim. Zamki, pałace i dwory sąsiadują tu z wyjątkową, światowej klasy architekturą drewnianą. Jej uroda zaklęta jest w świątyniach wielowyznaniowego pogranicza i zbiorach skansenu Sanoku – jednego z największych i najbogatszych w skali europejskiej. Kopuły cerkwi, wieże kościołów i sylwetki dawnych synagog zanurzone są w niezwykłym krajobrazie polskich Karpat: Bieszczadów (należących do Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery UNESCO), Beskidu Niskiego, Pogórza oraz sąsiedniego Roztocza. Dzika, nieskażona przyroda, bogactwo flory i fauny, setki kilometrów szlaków pieszych, rowerowych i konnych to wyzwanie dla spragnionych wrażeń turystów aktywnych. Na nich czeka też największe w Polsce sztuczne górskie jezioro – Zalew Soliński – z największą w Polsce zaporą, koleją gondolową oraz ofertą dla żeglarzy,

kajakarzy i plażowiczów. Bieszczady można także zwiedzać niekonwencjonalnie – podróżując zabytkową wąskotorówką lub drezynami rowerowymi. Warto także odwiedzić inne miejsca regionu: tysiącletni Przemyśl z systemem fortów, zabytkowe Krosno z Centrum Dziedzictwa Szkła czy skansen w podkrośnieńskiej Bóbrce, gdzie mieści się najstarsza na świecie kopalnia ropy naftowej.

Po wędrówkach i emocjach można zrelaksować i zregenerować się w uzdrowiskach: Iwoniczu-, Rymanowie-, Polańczyku- i Horyńcu-Zdroju. Towarzyszyć nam będzie znakomita podkarpacka kuchnia, w której skosztować można zarówno swojskiego jadła i oferty regionalnych browarów, jak i wykwintnych dań dworskich z dodatkiem tradycyjnych nalewek i win z regionalnych winnic.

Po agresji Rosji na Ukrainę przez cały region przetoczyła się fala kilku milionów uchodźców. Po życzliwym przyjęciu w przygranicznych miastach: Przemyślu, Ustrzykach Dolnych i Lubaczowie trafili pod gościnne dachy mieszkańców Podkarpacia i w głąb kraju, a Rzeszów jako pierwszy otrzymał od prezydenta Ukrainy tytuł „Miasta-Ratownika”.

LUDNOŚĆ: 2,1 mln
НАСЕЛЕННЯ: 2,1 МЛН.

Widok z Połoniny Wetlińskiej, fot. FotoACC
Вид з Ветлінської полони в Бещадах, фото: FotoACC

Столицею воєводства є Жешув – місто з населенням майже 200 тис. мешканців, що динамічно розвивається і розташоване в самому центрі регіону. Висококласні готелі, неповторна атмосфера історичної площі Ринок та хороші ресторани, підземний туристичний маршрут, замок Любомирських та рекреаційна долина ріки Віслок, а ще сучасні інвестиції, чистота, зелень та... жива енергія вищих навчальних закладів. Підкарпатське воєводство також має захоплюючу історію аристократичних резиденцій: замки в Ланьцуті, Красичині та Баранові-Сандомирському. Замки, палаци та садиби оточує унікальна дерев'яна архітектура світового рівня. Своєю красою зачаровують храми багатоконфесійного прикордоння та колекції музею під відкритим небом Сянока – одного з найбільших і найбагатших у Європі. Куполи церков, вежі костелів та силуети старих синагог потопують у незвичайному ландшафті польських Карпат: Бещадських гір (входять до Міжнародного біосферного заповідника ЮНЕСКО), Низьких Бескидів, Передгір'я та сусіднього Розточчя. Дика незаймана природа, багата флора і фауна, сотні кілометрів пішохідних, велосипедних і кінних маршрутів – це виклик для активних туристів, які шукають пригод. На них також чекає найбільше штучна гірська водойма в Польщі – Солінське озеро з найбільшою дамбою в Польщі, гондольним

підйомником та пропозицією для тих, хто ходить під вітрилами і плаває на байдарках а також звичайних любителів засмагати. Ви також можете досліджувати Бещади нетрадиційним способом – подорожуючи історичною вузькоколійною залізницею або велосипедними дрезинами. Варто відвідати й інші місця регіону: тисячолітній Перемишль із системою фортів, історичне Кросно з Центром спадщини скла чи музей під відкритим небом у Бобрці поблизу Кросно, де розташована найстаріша нафтова копальня у світі. Після прогулянок та емоцій ви можете відпочити та відновити сили на наступних курортах: Івоніч-, Ріманув-, Поляньчик- та Горинець-Здруй. Нас буде супроводжувати чудова підкарпатська кухня, де можна скуштувати як домашню їжу та пропозицію регіональних пивоварень, а також вишукані придворні страви з додаванням традиційних лікерів і вин з регіональних виноградників. Після агресії Росії проти України по всьому регіону прокотилася кількомільйонна хвиля біженців. Після дружнього прийому в прикордонних містах Перемишль, Устрики Дольні та Любачів вони перебували під гостинними дахами жителів Підкарпаття і далі вглиб країни, а Жешув першим отримав звання «Міста-рятівника» від Президента України.

PROJEKTY / ПРОЄКТИ

DZIEDZICTWO / СПАДЩИНА

4_SEASONS

Accessible

APIS

BRAND

CarpathianBee

CarpathianSky

EthnoTour

Fire

FISH

FolkArt

GalicianScene

HISTrenght

Horses&Nature

HunGalRail

JointHeritage

KoSol

Lukasiewicz

MichaelAndYouth

MountainTaste

Moviecities

OilCradle

Promo2Castles

ProtectNature

ProtectWater

RiversHeritage

Rosettes

SaltyHistory

SlowRivers

Smolin

SPIDI

Touch_history

UrbanRivers

VetHeritage

Volunteers

Wallachian

Wide_Horizons

WineAcademy

WOODENARCH

WoodenRoute

WoodenTreasure

DOSTĘPNOŚĆ / ДОСТУПНІСТЬ

LIP885

LUBANOVO

PaNTher

Southway

SUMCITYNET

Transborder

BEZPIECZEŃSTWO / БЕЗПЕКА

CBC4animals

HealthOnTheBorderPLUA

HealthyCities

PIMReC

RRTB

SECINCARP

SoDR

GRANICE / КОРДОНИ

IBSSCenter

IBSSSouth

W Podkarpackiem, tylko ze środków Programu na lata 2014-2020 zrealizowano 56 projektów we wszystkich dziedzinach objętych wsparciem. Łącznie po obu stronach granicy zyskały one dofinansowanie z UE w wysokości ok. 51 mln euro.

Region jest niezwykle bogaty w zasoby przyrodnicze i kulturowe, dlatego najwięcej, bo aż 40 projektów został zrealizowanych w celu tematycznym DZIEDZICTWO. Największe przedsięwzięcia to **Rosettes**, w efekcie którego powstał Instytut Karpacki promujący tradycyjne rzemiosła, oraz **MichaelAndYouth**, którego owocem jest ośrodek wielokulturowej edukacji młodzieży. Za sprawą pozostałych projektów powstały liczne szlaki i atrakcje tematyczne, upowszechniony został dorobek naukowy i kulturowy, mieszkańcy i turyści mogli uczestniczyć w licznych wydarzeniach: rekonstrukcjach historycznych, piknikach,

У Підкарпатському воєводстві лише за кошти Програми 2014-2020 реалізовано 56 проєктів у всіх сферах підтримки. Загалом по обидва боки кордону вони отримали фінансування ЄС у розмірі приблизно 51 мільйона євро.

Регіон надзвичайно багатий природними та культурними ресурсами, тому аж 40 проєктів було реалізовано у тематичній цілі СПАДЩИНА. Наймасштабніші з них – це **Rosettes**, в результаті яких було створено Карпатський інститут, який популяризує традиційні ремесла і **MichaelAndYouth**, ефектом якого є центр мультикультурного виховання молоді. Завдяки іншим проєктам було створено численні маршрути та тематичні об'єкти, поширено наукові та культурні досягнення, жителі та туристи мали змогу брати участь у численних заходах: історичних реконструкціях, пікніках,

koncertach, warsztatach, pokazach. Zadbano także o lepszą dostępność obiektów dziedzictwa dla niepełnosprawnych. Bogactwo przyrody regionu zyskało ochronę i wsparcie Programu zarówno w mikroprojektach, jak i w większych projektach regularnych – dzięki **ProtectWater** oraz **RiversHeritage** w tej części Karpat powstały aż 34 kilometry kanalizacji!

W celu tematycznym DOSTĘPNOŚĆ, cały obszar został lepiej połączony z Ukrainą dzięki modernizacji drogi wojewódzkiej i odcinków powiatowych prowadzących do nowego przejścia granicznego Malhowice-Niżankowice (projekty **LIP885** i **PaNTher**). Poruszanie się po pograniczu będzie łatwiejsze również za sprawą przedsięwzięć drogowych zrealizowanych na Roztoczu (**LUBANOVO**) i w Bieszczadach (**Southway**).

Wśród inicjatyw w dziedzinie BEZPIECZEŃSTWA wyróżnia się projekt **SOSRescue**. Jego realizacja sprawiła, że w Karpatach powstało świetnie wyposażone polsko-ukraińskie centrum szkolenia ratowników górskich. Sporo zmieniło się również u strażaków. Efektami projektu **SECINCARP** są nowoczesna komora dymowa w Przemyślu oraz kompleksowy system współpracy między komendami straży pożarnej z obu stron granicy. Zakupione w projekcie **RRTB** wyposażenie będzie nas lepiej chronić przed chorobami zakaźnymi, a lepszy dostęp do opieki medycznej zapewni projekt **HealthOnTheBorderPLUA**. Zrealizowany w Rzeszowie projekt **CBC4animals** poprawił nie tylko los bezdomnych zwierząt, ale także bezpieczeństwo ludzi.

W celu tematycznym GRANICE doposażyła się Straż Graniczna. Będzie działać jeszcze sprawniej dzięki szkoleniom oraz zakupom nowoczesnego sprzętu w dwóch projektach: **IBSSSouth** i **IBSSCenter**.

концертах, майстер-класах, показах. Також було забезпечено покращену доступність об'єктів спадщини для людей з інвалідністю. Багатство природи регіону отримало захист і підтримку Програми як у мікропроєктах, так і у більш масштабних регулярних проєктах – завдяки **ProtectWater** та **RiversHeritage** у цій частині Карпат збудовано аж 34 кілометри каналізаційних мереж!

Відповідно до тематичної цілі ДОСТУПНІСТЬ, уся територія була краще зв'язана з Україною завдяки модернізації воєводської дороги та повітових ділянок, що ведуть до нового прикордонного переходу Мальговичі-Нижанковичі (проєкти **LIP885** та **PaNTher**). Пересування прикордонням стане легшим також завдяки дорожнім проєктам, реалізованим у Розточчі (**LUBANOVO**) та Бещадах (**Southway**).

Серед ініціатив у сфері БЕЗПЕКИ виділяється проєкт **SOSRescue**. Результатом його реалізації стало створення добре обладнаного польсько-українського навчального центру гірських рятувальників у Карпатах. Багато змінилося і для пожежників. Результатами проєкту **SECINCARP** є сучасна димова камера в Перемишлі та комплексна система взаємодії пожежних команд з обох боків кордону. Обладнання, придбане в рамках проєкту **RRTB**, краще захистить нас від інфекційних захворювань, а кращий доступ до медичної допомоги забезпечить проєкт

HealthOnTheBorderPLUA. Проєкт **CBC4animals**, реалізований у Жешуві, покращив не лише долю безпритульних тварин, але й безпеку людей.

В рамках тематичної цілі КОРДОНИ прикордонна служба була оснащена додатковим обладнанням. Вона працюватиме ще ефективніше завдяки навчанням та закупівлі сучасного обладнання у двох проєктах: **IBSSSouth** та **IBSSCenter**.

LICZBA PROJEKTÓW /
КІЛЬКІСТЬ ПРОЄКТІВ
2014-2020:

56

ŁĄCZNA KWOTA DOFINANSOWANIA
PROJEKTÓW Z UE:
/ ЗАГАЛЬНА СУМА ФІНАНСУВАННЯ
ПРОЄКТІВ ЄС:

51 mln euro
млн. євро

Razem będziemy mogli
mówić mocniejszym
głosem w Europie – tak
o transgranicznej,
polsko-ukraińskiej
współpracy mówi

Marszałek Województwa
Podkarpackiego **Władysław
Ortyl**, członek Komitetu
Monitorującego Program.

Разом ми зможемо
говорити впевненішим
голосом в Європі – так про
транскордонну польсько-
українську співпрацю
говорить маршалок
Підкарпатського воєводства
Владислав Ортыль, член
Моніторингового комітету
Програми.

— Program świętuje właśnie swoje 20-lecie. Z jakich jego projektów w kończącej się perspektywie 2014-2020 jest Pan najbardziej zadowolony?

WŁADYSŁAW ORTYL: *Strategiczne położenie Podkarpackiego, które jest bramą Unii Europejskiej na Ukrainę, sprawia, że najbardziej zadowolony jestem z rozbudowy i modernizacji sieci dróg prowadzących do nowego przejścia granicznego Malhowskie-Niżankowice. Przedsięwzięcie zostało sfinansowane z kilku projektów Programu. Usprawni to nie tylko życie mieszkańców z obu stron granicy, ale cały ruch osobowy i towarowy na polsko-ukraińskiej granicy, otworzy nowe możliwości rozwojowe zwłaszcza dla tej części regionu i sąsiednich obwodów ukraińskich. W centrum mojej uwagi jest Strategia Karpacka, dlatego bardzo mnie cieszy projekt zrealizowany w Bieszczadach, za sprawą którego powstało świetnie wyposażone centrum szkolenia ratowniczych służb górskich z Polski i Ukrainy. Ważne jest również, że dzięki współpracy zapoczątkowanej między Klinicznym Szpitalem Wojewódzkim nr 1 (obecnie Uniwersyteckim) a Obwodem Zakarpackim, gdzie powstał szpital płucny, zwiększymy bezpieczeństwo zdrowotne mieszkańców w dziedzinie chorób zakaźnych, co po doświadczeniach pandemii ma duże znaczenie. Doceniam wysiłek wszystkich beneficjentów i każdy projekt, a było ich w naszym regionie ponad 50.*

Jak widzi przyszłość regionu w nowym Programie Interreg NEXT Polska – Ukraina?

Województwa mają wiele możliwości finansowania swoich przedsięwzięć, zarówno z programów krajowych, jak i regionalnych, z dofinansowaniem UE. Program transgraniczny, jakim jest Interreg NEXT Polska – Ukraina,

— Саме зараз Програма святкує своє 20-річчя. Якими проектами фінансової перспективи 2014-2020, яка завершується, Ви найбільше задоволені?

ВЛАДИСЛАВ ОРТИЛЬ: *Стратегічне розташування Підкарпатського воєводства, яке є воротами Європейського Союзу в Україну, робить мене найбільш задоволеним розширенням і модернізацією мережі доріг, що ведуть до нового прикордонного переходу Нижанковичі-Мальговичі. Заходи фінансувалися кількома проектами Програми. Це не тільки покращить життя мешканців по обидва боки кордону, але й пришвидшить усі пасажирські та вантажні перевезення на польсько-українському кордоні, а також відкриє нові можливості для розвитку, особливо для цієї частини регіону та сусідніх українських областей.*

У центрі моєї уваги – Карпатська стратегія, тому я дуже задоволений реалізованим проектом у Бецадах, завдяки якому створено добре обладнаний навчальний центр для гірських рятувальних служб Польщі та України. Важливо й те, що завдяки започаткованій співпраці між Воєводською клінічною лікарнею №1 (нині – Університетська лікарня) та Закарпатською областю, де побудовано туберкульозну лікарню, ми підвищимо безпеку здоров'я мешканців у сфері інфекційних захворювань, що має велике значення після отриманого досвіду пандемії.

Я ціную зусилля всіх бенефіціарів і кожного проекту зокрема, а їх у нашому воєводстві було понад 50.

Яким Ви бачите майбутнє регіону в новій Програмі Interreg NEXT Польща-Україна?

Воєводства мають багато можливостей співфінансувати свої проекти як з

fot. z zasobów projektów
фото з ресурсів проєктів

daje jednak możliwość wyjścia poza te ramy i budowania mostów z ponad 40-milionowym sąsiadem, a zwłaszcza jego zachodnimi, aktywnymi regionami, tworzenia w tej części Europy silnego centrum wymiany gospodarczej, handlowej, intelektualnej, międzyludzkiej. Razem będziemy mogli mówić mocniejszym głosem w Europie, która przeżywa kryzys nie tylko migracyjny czy klimatyczny, ale także kryzys wartości. Każdy wspólny, polsko-ukraiński projekt będzie nas umacniał, a rola województwa podkarpackiego w tym procesie będzie bardzo istotna.

Program został skrócony finansowo o część białoruską. Dla mnie zaskakujące było to, że niecała ta kwota została przekazana do Programu.

Jakie będą nowe projekty i co mają na celu, w jaki sposób przysłużą się mieszkańcom/turystom?

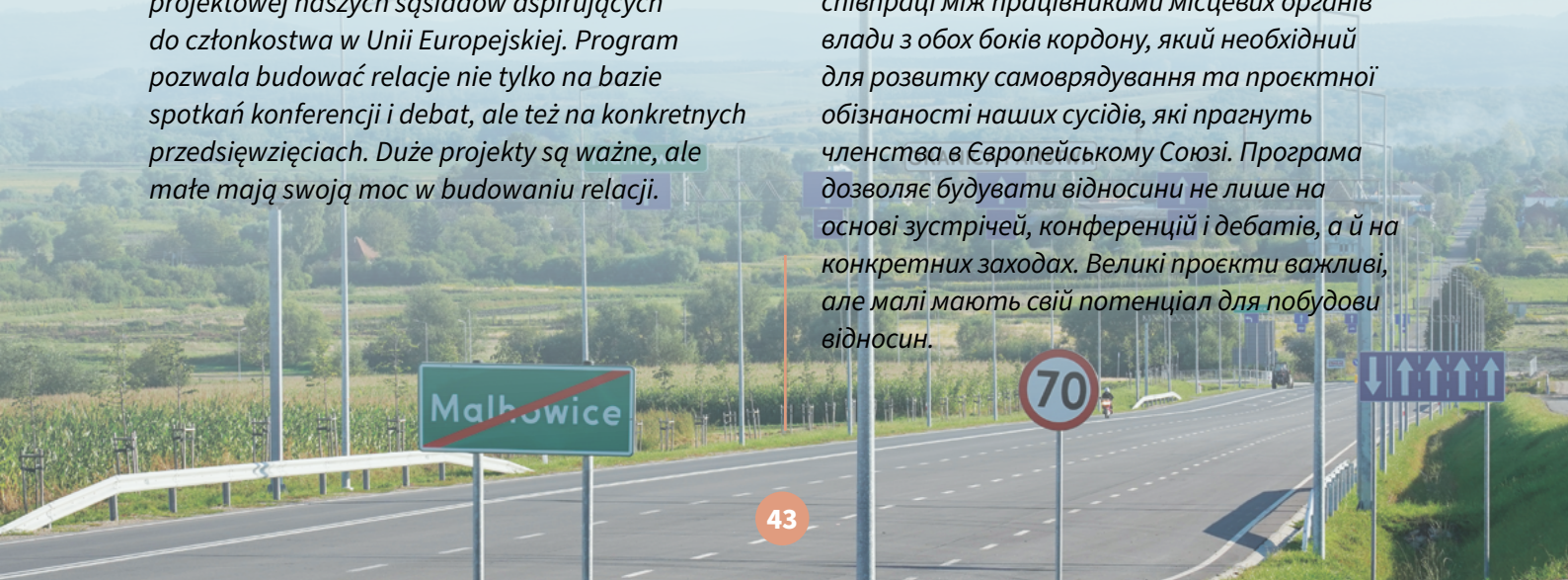
W nowym Programie, podobnie jak w poprzednim, z pewnością pojawią się propozycje projektów we wszystkich dostępnych priorytetach. Liczymy na rozwój Bieszczadzkiej Kolejki Wąskotorowej, ale też na udane projekty medyczne, drogowe czy środowiskowe. Przygotowujemy także projekt współpracy kadr z obu stron granicy, który jest niezbędny dla rozwoju samorządności i wiedzy projektowej naszych sąsiadów aspirujących do członkostwa w Unii Europejskiej. Program pozwala budować relacje nie tylko na bazie spotkań konferencji i debat, ale też na konkretnych przedsięwzięciach. Duże projekty są ważne, ale małe mają swoją moc w budowaniu relacji.

національних, так і з регіональних програм за грантові кошти ЄС. Проте транскордонна програма, якою є Interreg NEXT Польща – Україна, дає можливість вийти за ці рамки та будувати мости з сусідом із понад 40 мільйонним населенням, особливо його західними, активними регіонами, створюючи в цій частині Європи потужний центр економічного, торгового, інтелектуального, міжособистісного обміну. Разом ми зможемо говорити впевненим голосом в Європі, яка переживає не лише міграційну чи кліматичну кризу, а й кризу цінностей. Кожен спільний польсько-український проєкт зміцнюватиме нас, а роль Підкарпатського воєводства в цьому процесі буде дуже важливою.

Програма була фінансово скорочена коштом білоруської частини. Мене здивувало те, що на Програму було перераховано менше цієї суми.

Якими будуть нові проєкти, які їхні цілі та яку користь вони принесуть мешканцям/туристам?

У новій Програмі, як і в попередній, обов'язково будуть проєктні пропозиції за всіма доступними пріоритетами. Ми розраховуємо на розвиток Бещадської вузькоколійки, а також на успішні медичні, дорожні та екологічні проєкти. Ми також готуємо проєкт співпраці між працівниками місцевих органів влади з обох боків кордону, який необхідний для розвитку самоврядування та проєктної обізнаності наших сусідів, які прагнуть членства в Європейському Союзі. Програма дозволяє будувати відносини не лише на основі зустрічей, конференцій і debatів, а й на конкретних заходах. Великі проєкти важливі, але малі мають свій потенціал для побудови відносин.

Muzyka łączy kultury i pokolenia

Музика, що єднає культури і покоління

– Gdy na początku lat 90-tych otworzyły się granice, od razu ruszyliśmy na Ukrainę. Pływaliśmy po Dniestrze, potem pojechaliśmy w Karpaty, żeby zobaczyć legendarną Czarnohorę. Wtedy poznaliśmy też Huculów – te pierwsze kontakty z mieszkańcami tego regionu były niesamowite. Pamiętam jak przeszliśmy tę Czarnohorę i zeszliśmy z gór na Zakarpacie, do jakiegoś przysiółka, zobaczyliśmy pierwsze domy i rozbiliśmy namiot na brzegu lasu, z nikim się nie kontaktując. Rano obudziło nas stukanie do namiotu. Złęknieni otworzyliśmy namiot i usłyszeliśmy: „Wstawajcie, bo śniadanie dla Was jest już gotowe!”. Ten pierwszy kontakt przekonał nas całkowicie do ludzi z Ukrainy.

Tak swoje pierwsze kontakty z Ukrainą i jej mieszkańcami wspomina Bogdan Bracha ze

– На початку 90-х, як тільки відкрилися кордони, ми вирушили в Україну. Мандрували Дністром, потім вирушили в Карпати, щоб побачити легендарну Чорногору. Тут ми зустрілися і з гуцулами – ті перші контакти з місцевими жителями були незабутніми. Пам’ятаю, як ми перейшли через Чорногору і спустилися на закарпатську сторону, де був якийсь хутір, ми побачили перші будинки і розбили намет на узліссі, не маючи жодних контактів з місцевими. Вранці нас розбудив стук. Злякавшись, ми відкрили намет і почули: «Вставайте, сніданок готовий!». Цей перший контакт повністю сформував наше уявлення про українців.

Так згадує своє знайомство з Україною та її мешканцями Богдан Браха з Асоціації аніматорів народної культури, що була

Stowarzyszenia Animatorów Ruchu Folkowego, założonego w Lublinie ponad 20 lat temu. W jego skład wchodzi muzycy, animatorzy kultury, pracownicy naukowcy, pedagodzy, studenci, głównie związani z Uniwersytetem Marii Curie-Skłodowskiej. Za cel postawili sobie propagowanie wielokulturowej muzyki i innych działań inspirowanych folklorem.

– Stowarzyszenie Animatorów Ruchu Folkowego, ludzie, którzy je założyli i Ci, którzy je tworzą zawsze z zainteresowaniem spoglądali na Wschód. Znają oni kulturę pogranicza, Karpat, Roztocza i są z nią silnie związani. Są to tereny bliskie nam kulturowo, ale też muzycznie – podkreśla Agnieszka Matecka z zarządu stowarzyszenia.

Zaczynali od koncertów w klubach studenckich. Dziś jeżdżą na festiwale folkowe po całej Europie, ocierając się o nowe nurty, poznając wciąż nowe instrumenty i muzyczne frazy. Fascynacja muzyką rodzimego pogranicza wciąż jest jednak głównym źródłem inspiracji i stąd narodził się pomysł stworzenia wspólnej polsko-ukraińskiej płyty utrwalaющей najciekawsze utwory i zorganizowania serii koncertów promujących wspólne muzyczne dziedzictwo. Tylko gdzie na to znaleźć środki? Może w Programie Współpracy Transgranicznej Polska-(Białoruś)-Ukraina? Jak pomyśleli, tak zrobili. Lubelskie stowarzyszenie na partnera wybrało sobie zaprzyjaźnione Stowarzyszenie Kreatywne „Nivroku” z obwodu tarnopolskiego. Napisali razem projekt i... udało się!

– Taki polsko-ukraiński projekt od dawna już nam chodził po głowie, tym bardziej, że już wcześniej staraliśmy się coś takiego zrobić. Ale po raz pierwszy realizujemy coś na tak dużą skalę!

stworzona w Lublinie ponad 20 років тому. Асоціація складається з музикантів, культурних animatorів, науковців, викладачів та студентів, здебільшого з Університету Марії Склодовської-Кюрі. Їхня мета – популяризувати мультикультурну музику та інші види мистецької діяльності, натхненні фольклором.

– Асоціація animatorів народної культури, люди, які її заснували і творять, завжди з цікавістю дивилися на Схід. Вони знають культуру прикордоння, Карпат, Розточчя і міцно з нею пов'язані. Ці регіони близькі нам культурно та музично, – наголошує Агнешка Матецька, член правління Асоціації.

Вони починали з концертів у студентських клубах. Тепер їздять на фольклорні фестивалі по всій Європі, досліджуючи нові тенденції, вивчаючи нові інструменти та музику. Проте захоплення музикою рідного прикордоння досі є їх основним джерелом натхнення, звідси й виникла ідея створити спільний польсько-український альбом із записом найцікавіших пісень та організувати низку концертів, які б популяризували спільну музичну спадщину. Але де знайти на це кошти? Можливо, у Програмі транскордонного співробітництва Польща-(Білорусь)-Україна? Як задумали, так і зробили. Партнером Асоціації стало Творче об'єднання «Нівроку» з Тернопільської області. Вони разом написали проєкт і... все вдалося!

– Ми давно думали про такий польсько-український проєкт, намагалися і раніше робити щось подібне. Але це вперше реалізуємо проєкт такого масштабу!

Na początek stowarzyszenia przystąpiły do gromadzenia materiału muzycznego i ogłosiły konkurs wśród zespołów folkowych. Ostatecznie do nagrania wspólnej polsko-ukraińskiej płyty zostały wyłonione dwie doświadczone formacje folkowe: Orkiestra Św. Mikołaja z Polski i Joryj Kłoc z Ukrainy.

– Zespoły znają nawzajem swoją twórczość, swój styl muzykowania. One są trochę różne, ale to dobrze. Gdyby były to dwa identycznie brzmiące zespoły, to nie mielibyśmy sobie nic do zaoferowania.

Na wspólnych warsztatach muzycznych w Gorajcu na Roztoczu muzycy pracowali nad wyborem materiału:

– To jest też takie ciekawe zestawienie dwóch pokoleń muzyków i historii wzajemnego poznawania swoich krajów. Ta próba była dla mnie zaskakująco konstruktywna, co bardzo dobrze rokuje – wspomina Bogdan Bracha.

Ze względu na pandemię dalsza praca nad materiałem muzycznym odbywała się on-line. Najwięcej uwagi muzycy poświęcili wspólnej kompozycji, która ma inspirowany folklorem pogranicza polsko-ukraiński tekst. Kompozycja ta, wraz z 12 tradycyjnymi polskimi i ukraińskimi pieśniami (6 w języku polskim i 6 w ukraińskim), została nagrana na płycie CD. Zwieńczeniem projektu była organizacja 3 wspólnych koncertów połączonych z szeroką promocją wspólnego muzycznego dziedzictwa pogranicza.

– Mnie zawsze interesuje w muzyce to co łączy, a nie to co dzieli – dorzuca Bogdan. – Najbardziej jestem zadowolony, jeśli uda mi się znaleźć tę samą pieśń w różnych wersjach językowych np. polskiej i ukraińskiej, czy regionalnych. Uważam, że wszyscy jesteśmy tacy sami i wszyscy mamy swoje wspólne archetypy. Odkrywanie tego jest dla mnie najbardziej fascynującą przygodą...

Діяльність розпочали із збору музичного матеріалу та оголошення конкурс серед фольклорних колективів. В результаті цього конкурсу для запису спільного польсько-українського альбому було відібрано два досвідчені фольклорні колективи: «Оркестр Святого Миколая» з Польщі та «Йорий Клоц» з України.

– Гурти знають творчість один одного, стиль музикування. Вони трохи різні і це добре. Якби це були два однакових за звучанням гурти, ми б не мали що запропонувати один одному.

Під час спільних музичних майстер-класів у Горайці на Розточчі музиканти працювали над підбором матеріалу:

– Це також цікаве поєднання двох поколінь музикантів та історії знайомства з країнами один одного. Мені ця репетиція здалася напрочуд конструктивною, тому у мене добрі передчуття, – згадує Богдан Браха.

У зв'язку з пандемією подальша робота над музичним матеріалом відбувалася в режимі онлайн. Найбільше уваги музиканти присвятили спільній композиції, в якій присутній текст, натхненний фольклором польсько-українського прикордоння. Ця композиція разом із 12 традиційними польськими та українськими піснями (6 польською та 6 українською) була записана на компакт-диск. Кульмінацією проєкту стала організація 3 спільних концертів в поєднанні з широкою популяризацією спільної музичної спадщини прикордоння.

– Мене завжди цікавило те, що об'єднує, а не роз'єднує, – додає Богдан. – Для мене найбільша радість, якщо вдається знайти одну пісню у двох мовних версіях, наприклад. польською та українською, чи з іншого регіону. Я вірю, що ми всі однакові, що у нас є спільні архетипи. Такі відкриття для мене - найбільш захоплююча пригода...

TO NIE TYLKO PROJEKT,

to moje życie...

Dla wielu aktywnych osób projekty naszego Programu stały się szansą na wprowadzenie zmian w swoich regionach, wdrożenie innowacyjnych rozwiązań i opowiedzenie światu o wyjątkowym dziedzictwie swojego obszaru. Są też ludzie, dla których praca nad projektem jest bez mała dziełem życia.

Ałła Andrushchuk jest matką czwórki dzieci, z których dwoje ma poważne problemy zdrowotne. U najstarszej córki zdiagnozowano uszkodzenie stawów biodrowych spowodowane urazem porodowym, który sprawił, że w czasie studiów straciła władzę w nogach, czekając przez kilka lat na skomplikowaną operację chirurgiczną. Gdy urodził się najmłodszy syn, nie mógł samodzielnie oddychać, a lekarze walczyli o jego życie. Przez pierwsze dni życia był w stanie krytycznym, co miało na zdrowie i rozwój chłopca. Ałła konsultowała się z lekarzami, odwiedziła z synem kilkanaście sanatoriów i ośrodków rehabilitacyjnych. Dzięki nieustrudzonej pracy matki syn w wieku 7 lat postawił pierwsze kroki. To było wielkie osiągnięcie. Po udanej operacji również najstarsza córka stanęła na nogi. O drodze, jaką przeszła Ałła i jej dzieci, by to osiągnąć, można powiedzieć bardzo wiele, ale najkrócej – nieprzespane noce, skrajne wyczerpanie i ogromne wahania nastroju – od całkowitego

ЦЕ НЕ ПРОСТО ПРОЄКТ,

це моє життя...

Для багатьох активних людей проекти нашої Програми стали шансом впровадити зміни у своїх регіонах, втілити в життя інноваційні рішення і розповісти світові про унікальну спадщину своєї місцевості. А є люди, для яких робота над проектом є, без перебільшення, справою їхнього життя.

Алла Андрущук – мати чотирьох дітей, двоє з яких мають серйозні проблеми із здоров'ям. У старшої дочки у виявили стирання кульшових суглобів, викликане родовою травмою. Вже студенткою вона втратила здатність ходити, декілька років чекала на складну операцію. Коли ж народився наймолодший синочок, він не міг самостійно дихати і лікарям довелося боротися за його життя. Критичний стан протягом перших днів життя дався знаки і вплинув на здоров'я і розвиток хлопчика. Алла зверталася до медиків, об'їздила з сином більше десяти санаторіїв і реабілітаційних центрів. Завдяки невтомній материнській праці, у 7 років синочок зробив свої перші кроки. Це було велике досягнення. Також, після успішної операції знову встала на ноги старша дочка. Важко описати, що довелося пережити Аллі та її дітям: недоспані ночі, неймовірна втома, відчуття безнадії, що змінювалась радістю, супроводжували їх усі ці роки.

braku nadziei do radości. To wszystko towarzyszyło jej przez lata.

– W pewnym szczególnie trudnym momencie, gdy oczekiwaliśmy na operację najstarszej córki, a młodsza dziewczynka miała piąte w roku zapalenie płuc, obiecałam, że jeśli wszystko pójdzie dobrze, poświęcę swoje życie opiece nad podobnymi dziećmi.

W tym czasie Ałta nawiązała kontakty z innymi rodzicami dzieci o specjalnych potrzebach. Zobaczyła, że tylko oni naprawdę rozumieją problemy swoich pociech. W ten sposób wysiłkiem Ałty i podobnie myślących osób powstała Fundacja Charytatywna „Żyj z Nadzieją”, a później Stowarzyszenie Dzieci Niepełnosprawnych, Ich Rodziców i Przyjaciół „Świt Nadziei”. Wspólnie organizowali zbiórki pieniędzy na leczenie i pomoc dla dzieci, starali się zwrócić uwagę na ich problemy. Jednak Ałta pragnęła kompleksowego rozwiązania. Szukała nowych możliwości, brała udział w międzynarodowych wydarzeniach, stawiała pierwsze kroki w realizacji projektów. Spotkanie z Marią Król, dyrektorką Stowarzyszenia Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym „Krok za krokiem” w Zamościu, rozpoczęło nowy etap w jej życiu. Maria okazała się niesamowitą osobą i wspaniałym lekarzem, a przy tym sama jest mamą dziecka o specjalnych potrzebach. Poza tym historia jej rodziny związana jest z Krzemieńcem, bo tu przed wojną mieszkała rodzina jej matki. Maria darzy więc to miasto szczególnymi uczuciami. Tak rozpoczęła się współpraca obu organizacji: specjaliści stowarzyszenia „Krok za krokiem” przyjechali na Ukrainę i przyjęli dzieci na leczenie w Polsce.

Następnie wspólnym wysiłkiem udało się zgłosić projekt „Pogranicza równych szans” (akronim **BEC**) do konkursu grantowego Programu. Idea projektu BEC jest dość ambitna, szczególnie dla strony ukraińskiej – wybudować w Krzemieńcu ośrodek dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, który zapewni nie tylko rehabilitację, ale także szkolenie i socjalizację dla 100 osób. Drugi ośrodek powstał w Zamościu i będzie mógł przyjąć 28 dorosłych osób z niepełnosprawnością ruchową, umysłową, mowy, wzroku i słuchu.

Partnerstwo w ramach projektu przerodziło się w coś znacznie większego. W początkach inwazji rosyjskiej 2022 roku stowarzyszenie „Krok za Krokiem” dotarło do najbardziej potrzebujących. Jego pracownicy odbierali rodziny z dziećmi na granicy ukraińsko-polskiej i pomagali im znaleźć miejsce do życia w Polsce lub w innych krajach. Od początku wojny partnerom udało się zorganizować transport dla ponad 100 rodzin. Krzemieniec stał się także tymczasowym domem dla 13 000 osób z regionów ogarniętych wojną. Ośrodek „Świt Nadziei” przyjął osoby z Buczy, Irpienia, obwodów odeskiego i charkowskiego oraz stale pomaga osobom wewnątrznie przesiedlonym. Dzięki dodatkowym środkom z Programu zakupiono zestawy żywnościowe i higieniczne oraz zorganizowano konsultacje psychologiczne.

A Ałta patrzy, jak na jej oczach rośnie budynek centrum, o którym marzyła od dawna. Wierzy, że stanie się miejscem, które da nadzieję na lepsze życie dziesiątkom dzieci i ich rodzicom:

– To nie tylko projekt, to moje życie...

– В один особливо важкий момент, коли ми очікували на операцію старшої дочки, а молодша мала п'яте за рік запалення легенів, я пообіцяла, що, якщо все пройде успішно, присвячу своє життя таким, як мої діти.

На той час Алла багато спілкувалася з батьками особливих дітей, такими, як і вона сама. Вона бачила, що ніхто так не розуміє потреб цих дітей, як вони. Так, зусиллями Алли та її однодумців було створено Благодійний Фонд «Живи з надією», а пізніше – ГО Товариство дітей з інвалідністю та їхніх батьків і друзів «Зоря надії». Організовували збір коштів на лікування та іншу допомогу потребуючим, прагнули донести до широкого загалу їхні проблеми.

Однак Аллі хотілося більш комплексного вирішення проблеми, вона шукала нових можливостей, брала участь у міжнародних заходах, робила перші кроки у реалізації проєктів. Зустріч з Марією Круль, директоркою Асоціації допомоги дітям з обмеженими можливостями «Крок за кроком» започаткувала новий етап у її житті. Марія виявилася неймовірною людиною і чудовим лікарем, вона також є мамою особливої дитини. А ще, історія її родини пов'язана з Кременцем, адже саме тут до війни мешкала сім'я її матері. Тому у Марії особливі почуття до цього міста. Так розпочалась співпраця між двома організаціями: фахівці Асоціації «Крок за кроком» приїжджали в Україну, приймали дітей на лікування у себе в Польщі. Згодом спільними зусиллями вдалося подати проєкт «Прикордоння рівних можливостей» (акронім **ВЕС**) на грантовий конкурс Програми. Ідея

проєкту ВЕС досить амбітна, особливо для української сторони – побудувати у Кременці центр для дітей та молоді з інвалідністю, який забезпечуватиме не лише реабілітацію, але й навчання й соціалізацію для 100 осіб. Ще один подібний центр було створено у Замості, він обслуговуватиме 28 дорослих, які страждають на рухові, розумові, мовленнєві, зорові та слухові порушення.

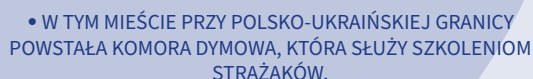
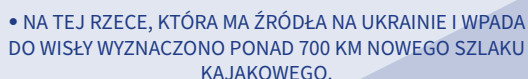
Ділове партнерство переросло у щось значно більше. У перші дні повномасштабного вторгнення Асоціація «Крок за кроком» простягнула руку допомоги тим, хто потребував найбільше. Її працівники забирали сім'ї з дітьми на українсько-польському кордоні та допомагали їм знайти місце проживання в Польщі чи інших країнах. З початку війни партнерам вдалося організувати перевезення для понад 100 сімей. Також Кременець став тимчасовим домом для 13 тисяч людей з охоплених війною регіонів. Центр «Зоря надії» приймав людей з Бучі, Ірпеня, Одеської та Харківської областей, постійно допомагає внутрішньо переміщеним особам. Завдяки додатковому фінансуванню від Програми було закуплено продуктів та гігієнічні набори, а також організовано консультації психолога.

...Алла спостерігає, як на її очах виростає будівля центру, про який вона так давно мріяла. Вона вірить, що він стане тим місцем, яке даруватиме надію на краще життя десяткам дітей та їх батьків:

– Це не просто проєкт, це моє життя...

Powodzenia!

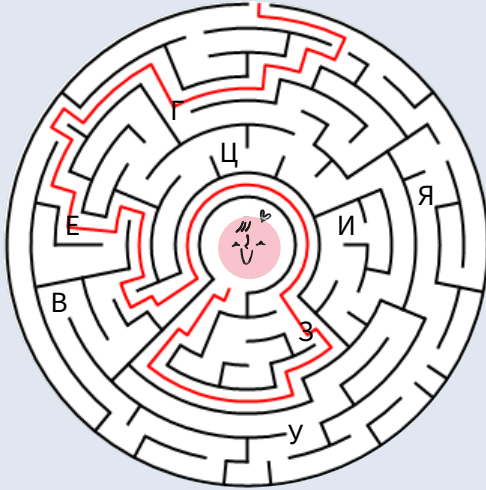

Лабіринти

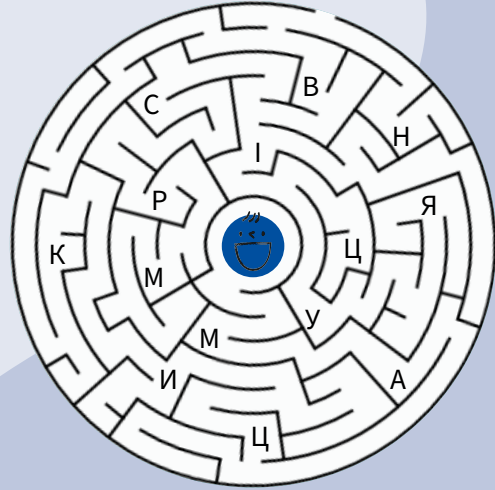
KALEJDOSKOP/ КАЛЕЙДОСКОП

Як завжди, наприкінці видання запрошуємо Вас взяти участь у невеличкій грі. Цього разу ваше завдання - вибратися з лабіринтів. Правильний маршрут буде вказано відповідями, пов'язаними з Програмою та її результатами. До прикладу був розгаданий перший лабіринт.

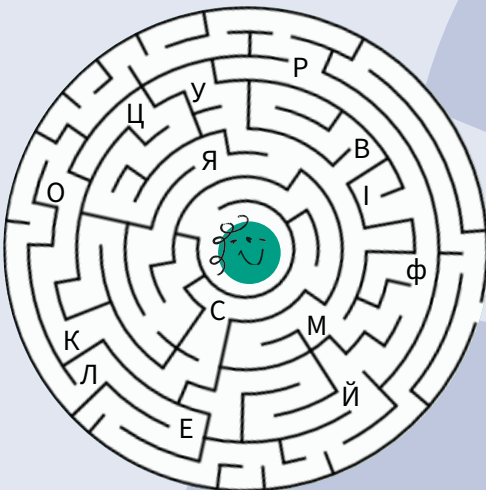
Успіхів!

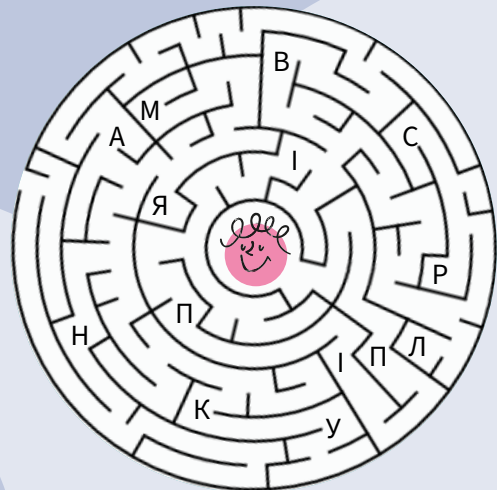
- ПРИЗВИЩЕ АВТОРА РАФІНУВАННЯ ТА НАФТОПЕРЕРОБКИ, ПАМ'ЯТНИК ЯКОМУ ВСТАНОВЛЕНО В БОРИСЛАВІ

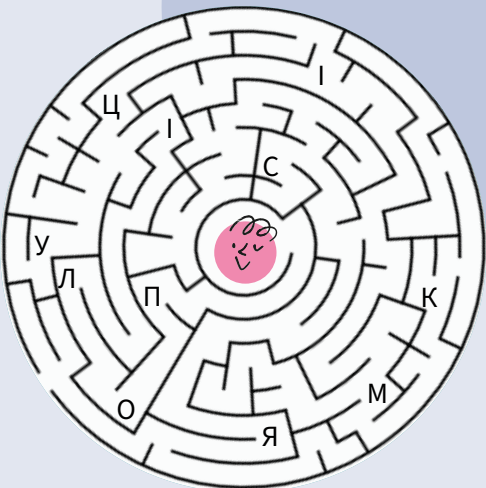
- ТРАДИЦІЙНА М'ЯСНА СТРАВА РІВНЕНЩИНИ

- У ЦЬОМУ МІСТЕЧКУ СКОЛІВСЬКИХ БЕСКИДІВ СТВОРЕНО ЦЕНТР КУЛЬТУРИ ТА ІСТОРІЇ ДЛЯ МОЛОДІ

- НА ВЕРШИНІ ЦІЄЇ ГОРИ ВИСОТОЮ 2022 М НАД РІВНЕМ МОРЯ, В КОЛИШНІЙ ОБСЕРВАТОРІЇ, БУВ СТВОРЕНИЙ ВИСОКОГІРНИЙ НАВЧАЛЬНО-РЯТУВАЛЬНИЙ ЦЕНТР

- ДЛЯ ПОТРЕБ ЦЬОГО ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ ТА ПІДВИЩЕННЯ БЕЗПЕКИ МЕШКАНЦІВ І ТУРИСТІВ У ЛЬОВІ СТВОРЕНО АДМІНІСТРАТИВНИЙ ЦЕНТР

- НА ТЕРИТОРІЇ ЦЬОГО ПРИРОДНОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПАРКУ НА РОЗТОЧЧІ СТВОРЕНО ЕКОЛОГО-ПРОСВІТНИЦЬКИЙ ВІЗИТ-ЦЕНТР

Otwarcie Centrum Kultury i Historii dla młodzieży w Skolem (UA)
w ramach projektu MichaelAndYouth, fot. Nataliya Neupokoyeva

Відкриття Центру культури та історії для молоді у Сколе
у рамках проекту MichaelAndYouth, фото: Наталія Неупокоева

Program Współpracy Transgranicznej Polska-(Białoruś)-Ukraina 2014-2020 Program Interreg NEXT Polska – Ukraina 2021-2027

Wspólny Sekretariat Techniczny

ul. Puławska 180, 02-670 Warszawa, Polska
tel: +48 22 378 31 79
e-mail: pbu@pbu2020.eu, js@pl-ua.eu

Oddział w Rzeszowie

ul. Księcia Józefa Poniatowskiego 6, 35-026 Rzeszów, Polska
tel. : +48 17 85 34 188
e-mail: branch@pbu.rzeszow.pl

Oddział we Lwowie

ul. Wynnyczenki 14, 79008 Lwów, Ukraina
tel.: +38 0322 61 02 59, +380 67 7076760
e-mail: branch@pbu.lviv.ua

Програма Транскордонного Співробітництва Польща-(Білорусь)-Україна 2014-2020 Програма Interreg NEXT Польща – Україна 2021-2027

Спільний технічний секретаріат

вул. Пулавська, 180, 02-670 Варшава, Польща
Тел.: +48 22 378 31 79
e-mail: pbu@pbu2020.eu, js@pl-ua.eu

Представництво в Жешуві

Ksiescia Jozefa Poniatowskiego 6, 35-026 Rzeszow, Польща
Тел.: +48 17 85 34 188
e-mail: branch@pbu.rzeszow.pl

Представництво у Львові

Україна, Львів 79008, вул. Винниченка 14
Тел.: +380 322 61 02 59, +380 67 7076760
e-mail: branch@pbu.lviv.ua

Niniejsza publikacja została przygotowana przy pomocy finansowej Unii Europejskiej, w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Polska-(Białoruś)-Ukraina 2014-2020. Odpowiedzialność za zawartość tej publikacji leży wyłącznie po stronie Oddziału w Rzeszowie, Oddziału we Lwowie oraz Wspólnego Sekretariatu Technicznego Programu i nie może być w żadnym przypadku traktowana jako odzwierciedlenie stanowiska Unii Europejskiej.

Program dołożył wszelkich starań w celu zapewnienia dokładności informacji zawartych w niniejszym magazynie, jednak nie ponosi odpowiedzialności za jakiegokolwiek informacje, nieścisłości techniczne, błędy typograficzne itp. pochodzące ze źródeł zewnętrznych. Informacje i linki mogą ulec zmianie bez powiadomienia. Powielanie jest dozwolone pod warunkiem podania źródła.

Дана публікація підготовлена за фінансової підтримки Європейського Союзу в рамках Програми транскордонного співробітництва Польща-Білорусь-Україна 2014-2020. Відповідальність за зміст цієї публікації лежить виключно на представництві у Жешуві, представництві у Львові та Спільному технічному секретаріаті Програми і за жодних обставин не може розглядатися як така, що відображає позицію Європейського Союзу.

Програма доклала всіх зусиль для забезпечення точності інформації, що міститься в цьому журналі, але не несе відповідальності за будь-яку інформацію, технічні неточності, типографічні помилки тощо, які можуть походити із зовнішніх джерел. Інформація та посилання можуть бути змінені без попереднього повідомлення. Передрук та інше використання матеріалів дозволяється за умови посилання на джерело.

www.pbu2020.eu
www.pl-ua.eu
www.facebook.com/InterregPLUA